

N° 1

1936

TRÜKI TEHNIKA

LADUMISE, KÕRG-, LAME-, SÜGAV-
TRÜKI, KEMIGRAAFIA JA RAAMATU-
KÕITMISE ALASID KÄSITLEV AJAKIRI

V A L J A A N D J A D:
EESTI TRÜKITÖÖSTURITE ÜHING,
GRAAFIKATÖÖSTUSE JUHTIDE
ÜHING «POLIGRAAF»,
EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIT

J. HÜLB

TALLINN

Maakri 22, k. 9, tel. 308-09

MASINAVABRIKU
KARL KRAUSE, LEIPZIG,
AINUESINDUS

Soovitab trükikodadele
igasuõuseid rotatsioon-
trüki, raamatutrüki, sügav-
trüki, ofset-trüki, kivitrüki
ja ladumismasinaid. Stereo-
tüüpia- ja tsinkograafia-
aparaate ja abinõusid.
Raamatukõitmise ja karbi-
tööstuse sisseseadeid

AINULT KÕRGE
VÄÄRTUSEGA
MASINAD

Korralik teenimine ja
asjatundlik nõuanne

TRÜKITEHNIKA

LADUMISE, KÕRG-, LAME-, SÜGAV-
TRÜKI, KEMIGRAAFIA JA RAAMATU-
KÕITMISE ALASID KÄSITLEV AJAKIRI

ILMUB 6 NR-T AASTAS

ESIMENE AASTAKAIK

NR. 1

APRILL

1936

TEELE KAASA

Trükitehnika“, mis täna lugejail käes, on õieti kolmas katse trükitööstuse ajakirja väljaandmiseks Eestis. „Eesti Graafika“ esimene number ilmus jaanuaris 1923. a. eesti graafikakunsti kuukirjana. Tema väljaandjaks oli Eesti Graafika ja Raamatukõitmise Tööstuse Ettevõtjate Ühing, mis praegu kannab nime Eesti Trükitöösturite Ühing. Ajakiri ilmus 1924. aasta suveni 16 numbrit ja jäi siis seisma. Tuli vaheaeg, mis vältas ligi kuus aastat.

1930. a. kevadel hakkas „Eesti Graafika“ uuesti ilmuma. Töösturite kõrvale olid asunud ka trükikodade juhatajad. Ajakirja väljaandmisest võttis osa graafikatööstuse juhtide ühing „Poligraaf“. Kahe aasta jooksul ilmus „Eesti Graafika“ 6 numbrit. Siis tuli jälle seisak.

Nüüd aprillis 1936. a. hakkab ilmuma samasisuline ajakiri, kuid uue nime all — „Trükitehnika“ — ja kolme organisatsiooni osavõtul. Asja juurde on asunud ka Eesti Trükitöölise Liit. Nüüdsest pääle on uue ajakirja käekäigust huvitatud kolm tähtsat tegurit — tööandjad, tööjuhid ja töölised, kes kokku moodustavad ühise elava jõu meie graafikatööstuses. Nad on endid tööle rakendanud ühise eesmärgi saavutamiseks: tõsta trükitööstuse tasapinda Eestis. Eesmärk on selge ja ülesanne õilis. „Trükitehnika“ ei ole mõeldud võitluse ajakirjana. Ta on ühiseks pinnaks, kus asjatundlik sõna kõigil, kes on huvitatud graafikatööstuse arengust Eestis.

Äsjalõppenud Raamatu Aasta näitas, et meie raamat tehnilisest küljest on peaaegu võrdne läänemaade graafikatoodetega. Eesti raamatunäitused Riias, Helsingis ja Turus olid tunnistuseks, et meie trükitööstus läheb ülesmäge. Eesti raamatut, mis nelisada aastat vana, trükiti üks aastasada välismail. Trükitööstus Eestis on kolmsada aastat vana. Sellest hoolimata oleme jõudnud sammu pidada graafikatööstusega Läänes, mis meist kaks aastasada vanem. Mitte ükski tehnilised sisseseeded ja uuendused graafika alal, vaid tööjuhtide oskus ja tööliskonna vilumus on tagatiseks, et eesti trükitööstus sammub tõusvat teed. Kõik uuendused ja tehnika tippsaavutused ei leia üle öö teed Eestisse. Rahulik kalkulatsioon, tungiv vajadus ja kunstipärane produktsioon dikteerivad kõige selle ülevõtmist Läänest, mida võimaldab meie kapital, nõuab turg, mille kunstipärast ning produktiivset valmistamist tagavad meie töäjõud.

Olen kindel, et „Trükitehnika“ selleks kaasa aitab, et eesti graafikatööstus hoogsalt edasi areneb, sammu pidades nende maadega, kus trükitööstus ligi kakssada aastat vanem kui meil.

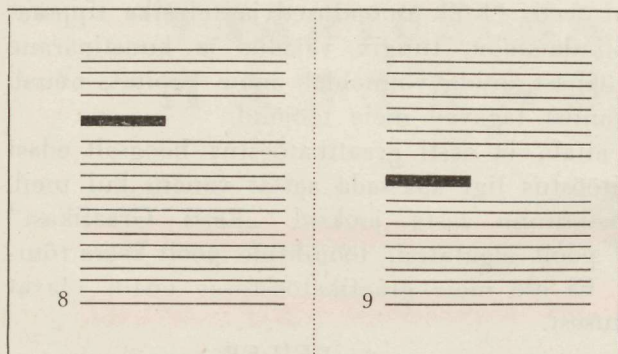
Käesoleva ajakirja väljaarenemine kolmeteistkümne aasta jooksul „Eesti Graafikast“ „Trükitehnikani“ näitab huvitavat teed: töösturite poolt algatatud, tööjuhtide poolt kaasa tõmmatud, on nüüd asja juurde asunud ka töölised. Ei ole meie graafikatööstuses enam elavat jõudu, kes poleks huvitatud käesoleva ajakirja saatusest.

A. VEILER.

Eesti Trükitöösturite Ühingu esimees.

UUENDUSI RAAMATUIS JA AJAKIRJADES

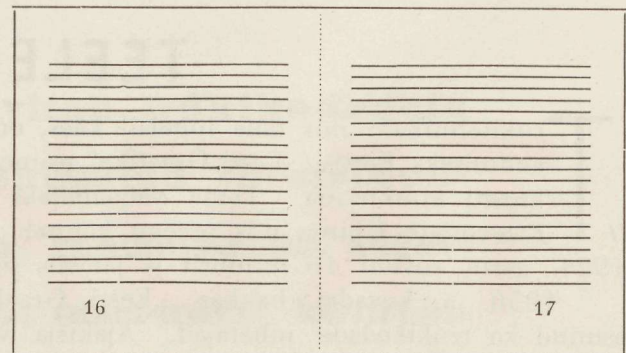
Mie senine raamatu- ja ajakirjalehekülje kuju ja paigutus, millega nii väga oleme harjunud, et usume, nagu ei võiks see teisiti ollagi, allub siiski mõnikord muutustele. See muutus on tingitud püüdest teha raamatu või ajakirja sisemust kuidagi huvitavamaks, ehkki mitmeid tarvitusele võetud uuendusi ei saa pidada laidetamatuks. Ka kirja ja ridade harvenduse suhtes võib nentida maitse muutust. Nagu teada, oli aastat kolmkümmend tagasi väga eelistatud tugeva, pooljämeda pildiga kiri ja seda laoti kolmand-kandikuiga, et saada ühtlast aukudeta leheküljepilti. Hiljem andis pooljame kiri ruumi õrnematele kirjadele ja ladu kolmand-kandikuiga läks moest. Viimaseil aastail on raamatukirjadena tarvitusele tulnud mitmesuguste nimede all „Egyptienne“-tüüpi kirjad, Vallau ja mitmed teised, millede pilt on pooljame. Kuid neist kirjadest laotud raamatute või ajakirjade lehekülgi ei suruta kokku tihedaks tähtede ja ridade massiks, vaid neid harvendatakse 4 või 6 punktiga, või veel enam, lastes mõjuda mitte terve lehekülje halli nelinurka, vaid üksikut rida kui joont, ja lehekülge kui üksteisest eraldatud joonte kogumikku, kus iga rida-joon oma naabrist lahkumineva kuju ja tähesabade mitmekesisusega peab pakkuma silmale vaheldust. Silmapaistvamaks uuenduseks, kui seda on harvendatud ladu, on lao omalaadne paigutus. Loobutakse senisest viisist, kus ladu on paigutatud keskelt koomale, kusjuures alumine ja väline äär on suuremad ülemisest ja seesmisest, ning paigutatakse laopind paremale, kusjuures pahempoolse lehekülje välimine ja parempoolse lehekülje sisemine äär on laiuselt võrdsed. Äärte laiuse vahekord oleks — kitsaim

Näide 1.

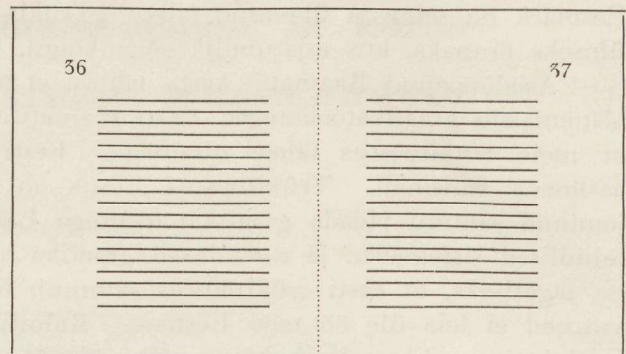
äär on parempoolne, laiuselt järgmine on ülemine, kolmas laiuselt on alumine, kuna kõige laiemaks ääreks on pahempoolne. (Näide 1.)

Omapärane on paigutus, kus niihästi välimised kui sisemised ääred on peagu ühelaiused, kuid alumine ja ülemine on külje äärtest esimene 3, teine 2 korda laiem. Sellise paigutuse suurimaks puuduseks on, et ladu evib peagu ruudu kuju, mis pole kuigi ilus. (Näide 2.)

Näide 2.

Tuleb ette ka paigutus, kus senisele vastupidiselt laiemaks ääreks jäetakse ülemine, kusjuures see on erakordselt lai. (Näide 3.)

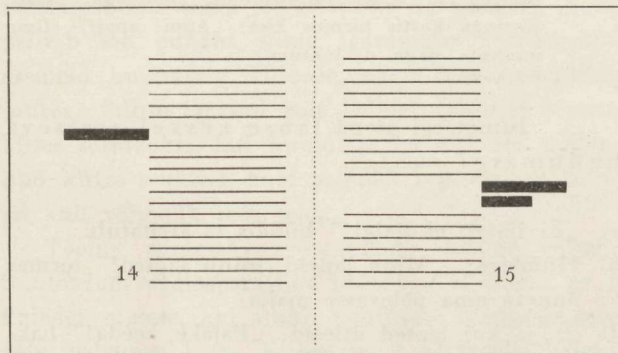

Näide 3.

Paigutatakse ladu ka nii, et sisemised ääred jäävad teistest hulga laiemaks, kuna välimised jäetakse kitsamaks. See paigutus jätab kõige ebaesteetilisema mulje, sest ladupindade paar näib olevat lõhki rebitud.

Ka päälkirjades ja nende paigutuses näeme uuendusi. Senini oli viisiks laduda päälkirju sama kirja, millest laotud tekst, suurematest kraadidest ja suur-

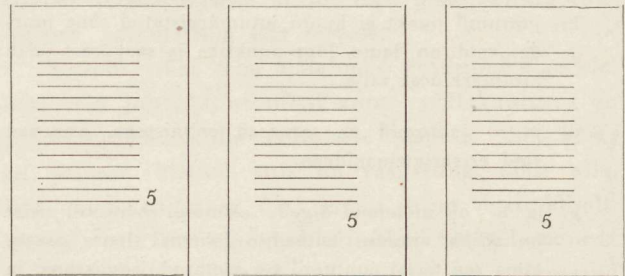
tähtedest. Viimasel ajal loobutakse samapildilisest kirjast ja tarvitatakse enamaltjaolt groteskkirju. Päälkirju ei paigutata mitte enam keskele, vaid nihutatakse nad äärele, pahemale või paremale, nagu see laopinna paigutusele leheküljel enam vastab. Mõnikord paigutatakse päälkirjad lehekülje servale nagu marginaalid, jättes lõppeva ja algava päätüki vahele vaba ruumi, mis võrdub päälkirja ridade koguga, juurde arvates ülevalt ja alt vaba ruumi. (Näide 4.)

Näide 4.

Ka lehekülje number on ära kasutatud lehekülje elustamise abinõuna. Varemalt paigutati ta, nagu teada, üles lehekülje keskele kahe mõttekriipsu vahele, samast kirjast, millest oli tekst laotud, harvemini kraad vähemast, tihti ka üles nurka, üksi seisvana. Tol ajal, kui olid moes reatäidikud, täideti vaba ruum lehekülje numbriga kõrval nendega. Kui number oli all, siis sündis temaga samuti, nagu siis, kui ta oli ülal. Nüüd aga võetakse number

poolteist kuni kaks korda suurem teksti kirjast, näit. korpus-kirjast laotud leheküljele tärtsia- ja tekst-kirjast, ja paigutatakse ta mitte igakord lao alla, vaid mõnikord ka lao kõrvale alla. Tuleb ka ette, et lehekülje numbrit ei paigutata mitte lehekülje nurka ega keskele, vaid kuidagi omapäraselt $1\frac{1}{2}$ kuni 2 kvadraati nurgast eemale keskpaiga poole.

Ka taanded on muutunud väga lühikesteks, $1-1\frac{1}{2}$ kandikut endiste $\frac{1}{2}-\frac{3}{4}$ kvadraadide asemel, või neid ei tehta üldse, alustades uut lõigendit täie reaga. Muidugi ei sobi selline ladumisviis romaanidele, sääl peab taandeid ikkagi tegema, ja siis nad tehakse lühikesed, nagu nimetatud. Kuid sääl, kus taandeid esineb harva, on taandeita ladu päris sobiv. Kõik eespooltoodud uuendused näitavad, et ollakse tüdinenud lehekülje senisest üksluisusest ja otsitakse teid, kuidas teha raamatu või ajakirja lehekülge elavamaks ja mitmekesisemaks, olgugi et mõnede uuendustega, nagu laopinna paigutamine liiga lähedale lehekülje välisservale ja leheküljenumbrite liigne suurendamine, ei saa alati nõus olla.

J. W. N.

KIRJAMÄRKIDE TARVITAMISEST LAOTEHNIKAS

Suur osa meie kirjaladuajaõpilasi on lõpetanud algkooli ja väga paljud isegi keskkooli. Sellega tahaks tähendada, et nad õigekirjutuse oskuses peaksid olema hästi tublid. Ja võibolla, et nad seda ka ongi, kuid õigekirjutus koolis ja trükitehnikas, eriti aga kirjamärkide ritta ladumine trükikojas näivad olevat kaks eri asja. Kirjamärkide paigutamises mitteõigesse järjekorda üldiselt võib kohata rohkesti eksimisi — ja mitte ainult noorte töödes. Siin on võtnud asjaosalised oma ülesannet kas ker-

gelt, pääliskaudselt või nad on unustanud õiged reeglid või — nad ei tunnegi neid. Igal juhtumil tahaks alljärgnevatest näidetest loota kasu neile, kes kirjamärkide paigutamise järjekorras pole päris kindlad.

1. Jutumärgi asend punkti suhtes.

- ... ja ütles: „Mis ka ei juhtuks, oma asjale ma jään truuks.“
- Säält saadi rohkesti „soomust“.

- d) ... ütles: „See on võetud „Uudistest“.“
 e) See ütlus on võetud N. N. teosest „Udumägi“.
 (... on võetud „Ajast“.)
 g) „Mõtted on vabad“ („Virmalised“ nr. 5).
 h) „Mõtted on vabad.“ („Virmalised“ nr. 5).

- a) juhtumil on punkt otseseks lause lõpetajaks ja seepärast kuulub ühes lausega jutumärgistamisele.
 b) juhtumil punkt ei kuulu jutumärgistatud sõna juurde, vaid on lause lõpp-punktiks ja seepärast jääb jutumärgidest välja.
 d) ja e) juhtumid on sarnased eelmistega, esinevad vaid erivariatsioonidena.
 g) ja h) on mõlemad õiged; esimesel juhtumil neist on allika nimetus tsitaadile lähemal lause osana, kuna see teisel juhtumil on asetatud iseseisvana, ja kuna punkt sääl esineb viite lõpetajana, siis ka tema on klambritesse võetud.

Jutumärgistatud päälkirjade juures võib vahel küsimus kerkida: kas panna jutumärgid enne või pärast punkti. Näit.: „Jutumärgistamisest“ või „Jutumärgistamisest.“ Sellistel juhtumitel tuleb punkt lugeda lause lõpetajaks ja järelikult peab asetsema lausele lähemal kui jutumärgid. Sellejärgi on viimane näide õigem.

Katkendiliste lausete puhul, mis algavad ja lõpevad mõttepunktidega, peavad jutumärgid asetsema väljaspool mõttepunkte. Need punktid on osa lausest ja asendavad väljajäetud teksti. Näit.: „... et tahab tasuda oma võla...“ — „... aga tal, kahjuks, ei ole raha.“

2. Jutumärgi asend hüüumärgi suhtes.

- a) Kes teda ei tunneks, seda „Suurt naerjat“!
 b) Sääl on ta jälle oma „ma ei või mitte-ga“!
 d) Ta hüüdis: „Ära jäta mind maha!“
 e) Korraga kõlas läbi vaikuse „appi! appi!“.
- a) juhtumil hüüumärk on tervele lausele „kõla“ andjaks (mitte ainult jutumärgistatud sõnadele) ja seepärast asetseb ta lause lõpus.
 b) juhtum on eelmisega sarnane, terve lause esineb hüüdlauseana. Kui tahetakse ainult jutumärgistatud sõnu „ma ei või mitte“ hüüuna esitada, tuleb märgid asetada nagu e) juhtumil: Sääl tuleb ta jälle oma hädaldamisega — „ma ei või mitte!“ (Siin on

hüüumärk maksev ainult osa lause kohta, kuna punkt lõpetab kogu lause.)

- d) juhtumil jutumärgistatud lause järgneb koolonile, on seega enam iseseisev ja seepärast kui puhas hüüdlause ei vaja enam teist lõppmärki hüüumärgi kõrval.
 e) juhtum on sarnane b) juhtumi lõpposaga — jutumärgid kuuluvad ainult sõnade „appi! appi!“ juurde, seepärast nad haaravad mõlemaid sõnu ühes sõnade järel asetsevate „kõla“-märgidega (hüüumärgidega), kuna punkt lõpetab kogu lause. e) juhtum võib esineda ka teises variatsioonis, kooloniga. Näit.: Korraga kostis hirmus kisa: „Appi! appi!“ (Ilma punktita, nagu d) juhtum.)

3. Jutumärgi asend lause keskel asetseva hüüumärgi suhtes.

- a) „Ei iialgi, ei iialgi!“ hüüdis ta ärritatult.
 b) Hüüdega: „Minu lapsed, minu lapsed!“ tormas õnnetu ema põlevasse majja.
 d) ... ja kui lapsed ütlesid: „Pajake, keeda!“, hakkaski supp pajas keema.
 e) Ta ütles: „Tere hommikust!“, ei saanud aga mingit vastust.

a) ja b) juhtumil hüüumärk on lause osale „kõla“ andjaks ja seepärast asetseb sellele lähemal kui jutumärk.

d) ja e) juhtumid on omavahel sarnased; sääl hüüumärgiga lõppeva jutumärgistatud lause osa järel tekitab „õhupaus“, mis nõuab koma tarvitamist.

4. Jutumärgi asend küsimusmärgi suhtes (seesama, mis hüüumärgi suhteski). Näit.:

- a) Sõber küsis: „Mis sa ütlesid?“
 b) Minult küsiti: „Kas Teie olete juba lugenud „Uudiseid“?“
 d) „Kuidas,“ imestab Maret, „kas tahad ikka naisuguseks jääda?“
 e) „Kuhu jäid minu sõbrad?“ , nii küsis ta vahetpidamata.

b) juhtumil sõna „Uudiseid“ esineb ajakirja-ajalehe nimena, ja seepärast on jutumärgistatud. Küsimusmärk lõpetab lause, millesse kuulub ka sõna „Uudiseid“, ning „kõla“-märgina asetseb seespool lause jutumärke.

P. T.

KUULUTUSTE KLIŠEEDE PAIGUTAMISEST

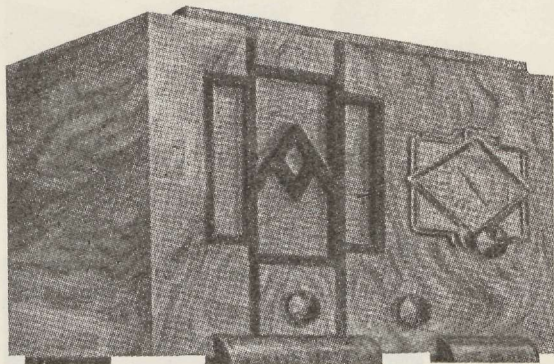
Jälgides ajalehtede kuulutusi, näeme tihti, et klišeede paigutus ei vasta sellele vaatepunktile, millelt on kliše joonistatud või pildistatud. Tihti on paigutatud üles, kuulutuse algusse kliše, mis on kujutatud ülevalt alla vaadatuna, niiöelda linnulennult. Samuti leiame ka vastupidist, kus kliše, vaadatuna alt üles, on paigutatud kuulutuse alla serva või allapoole keskpaigast. Eriti paistab see puudus silma igasuguste kastikujulisi esemeid kujutavate klišeede, nagu raadioaparaadid, juures. Mitte igakord pole ladujal võimalik muuta kliše seisukohta, kui kuulutaja on ette ära määranud kliše asukohta, kuid paljudel juhtudel on ladujal küll võimalik seda teha.

Toome paremaks arusaamiseks mõned näited: Siintoodud raadioaparaatide klišeedest ei sobiks nr. 1 kuidagi mujale, kui ainult kuulutuse ülemisele servale, pahemat kätt. Kliše nr. 2 võiks olla paigutatud üles paremale, kuid sobib ka üles keskele.

Kliše nr. 3 on kohane paigutada kuulutuse keskk kohta paremale poole, nr. 4 samuti keskk kohta, kuid nüüd pahemat kätt. Erandina teistest käsitatud klišeedest tuleks võtta nr. 5. See kliše kujutab ennast niivõrd madalale asetatuna, et ta võiks esineda silmale meelepärasesena ainult õige pikas, kitsas kuulutuses, paigutatuna alla servale.

Erandit võiks teha ajalehtede kuulutuskülgedele. Sääl võib juhtuda, et mõni suur raadiokuulutus on paigutatud lehekülje alumisele poolele. Siis võiks ka sellised klišeed, mis on vaadatuna ülalt alla, leida aset kuulutuse ülal servas, ning vastupidiselt, klišeed, mis on vaadatud alt üles, võiksid esineda kuulutuse all servas, kui kuulutus on paigutatud ajalehe kuulutuskülje ülemisele poolele. Kui aga sääraseis kuulutuses on rohkem klišeid, osalt vaadatud alt üles, osalt ülevalt alla, siis peaks neid paigutatama ikkagi nii, et altvaadatud tuleksid ülespoole ja ülaltvaadatud allapoole. I. W. N.

NÄITEID

RAADIOTEHASE SUUREST VALIKUST KÕRGEKVALITEEDILISI APARAATE

PATAREIVASTUVÕTJAD:

3-lambiline „Sulev“	Hind kr.	95.-
4-lambiline „Meloodia“	„ „	170.-
5-lambiline „Atlas“	„ „	200.-

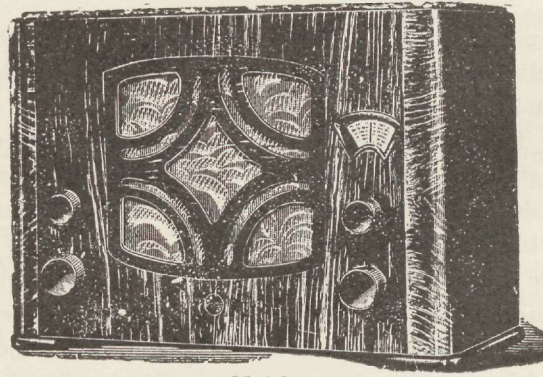
VÕRKVASTUVÕTJAD:

Väikesuper „Šeik“	Hind kr.	165.-
Suursuper „Maestro“	„ „	200.-
Luksussuper „Maestro-Luxus“	„ „	220.-

ARE RAADIOTEHAS TALLINNAS, NARVA MNT. 25, TEL. 300-30

Philips 44

„Super Inductance“

Mudel 44

2

Philips 510

Kvaliteet-oktood-super

Mudel 44. 2+1-lambiline vastuvõtja 200–600 m. ja 750–1950 m. Kohane neile, kes vähemate võimaluste juures soovivad hääd vastuvõtjat. Laitmatu Euroopa suuremate jaamade vastuvõtt. Ületamatu kvaliteet oma hinnaklassis

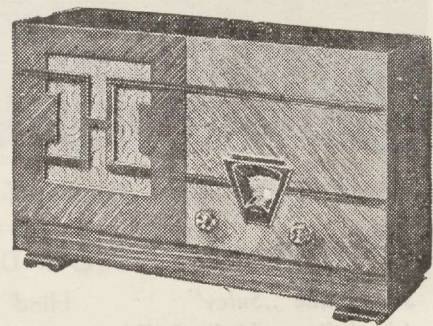
PHILIPS

Mudel 510 A vahelduvvoolule ja mudel 510 U vahelduv- ja alalisvoolule. Ainulaadne häälestustäpsus — 7 häälestusahela tõttu. Fadingu automaatne kompensatsioon. Väike voolukulu. Lihtne käsitsemine. Sobiv kaunistus igale korterile

Philips 835 B

3-lamb. patareivastuvõtja, lainealadele 200 kuni 600 m. ja 760–1950 m. Kõrge selektiivsus, äärmiselt väike voolutarvitus. Sisseehitatud permanent-dünaamiline valjuhääldaja tagab heli kauni ülekande. Seisab vastuvõtu kvaliteedilt võrd-sel tasemel vooluvõrgul töötavate vastuvõtjatega

PHILIPS

„Super Inductance“

3

Hind 175 kr.

RET RAADIO

uuemad tüübid

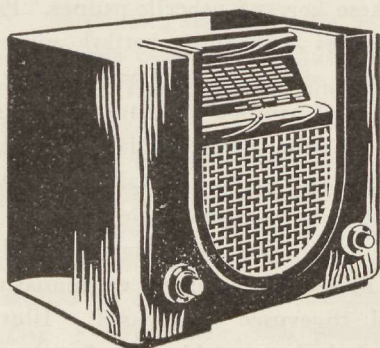
„Maret“, 3-lambiline patarei-
vastuvõtja Kr. 130.—

„Lemmik“, 4-lambiline patarei-
super Kr. 205.—

„Pioneer“, 5-lambiline võrgu-
super Kr. 195.—

„Kosmos“, 5-lambiline luksus-
super Kr. 260.—

O.-ü. Raadio-Elektrotehnika Tehase „RET“ vastu-
võtjad toovad Teie koju maailma kaunimad helid

*Kõrge
kvali-
teediga
kodumaa
töö*

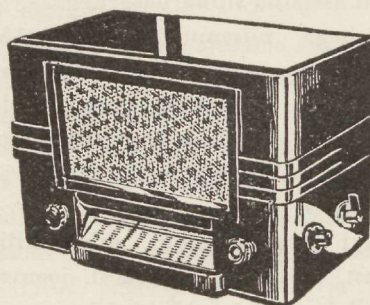
RAADIO- KOOPERATIIV

TALLINN, S. Karja 9
TARTU, Promenaadi 5
PÄRNU, Rüütli t. 40
RAKVERE, Tallinna 25

TARTU TELEFONI VABRIK

valmistab kodumaa pari-
maid raadioaparaate pa-
tarei- ja võrguvoolule.
Võrdlematu häälepuhtus,
laitmatu selektiivsus, väi-
ke voolutarvitus. Välimu-
selt kaunimaks ja sobiva-
maks ehteks igale korterile

*Müügil kõi-
gis parimais
radioäri-
des üle riigi.
Soodsad
maksutin-
gimused*

VORMI ELVASTAMISEST KIIRPRESSIS

Vormi korrastusmenetlusi, õigemini elvastamise võtteid meie trükikodades on väga mitmesuguseid ja lahkuminevaid. Meie trükikeskuste suuremates trükikodades, kust läbi käib rohkesti mitmesuguseid töid, töötavad ka harilikult meie parimad trükkijad, ja neil on korda läinud omandada mõningaid teadmisi otstarbekohasemate elvastusviiside kohta. Väiksemad trükikojad aga, kes juba oma tööolude tõttu ei saa igal juhtumil sammu pidada suurematega, pahatihti saadavad välja trükkijaid, kel pole palju aimu uuematest (parematest) elvastusviisidest. See paistab eriti teravalt silma siis, kui kogemusteta trükkiija satub trükikotta, kus nõudmised parema töösuhtes suuremad.

Alljärgnevalt vaatleme trükivormi elvastamist kiirpressis, nii nagu seda soovitab Otto Hummel Klimsch'i aastaraamatus 1931, s. t. nii nagu seda tehakse välismaal.

Möödamannes olgu mainitud, et kuigi elvastamist on püütud mehhaniseerida ja hõlpsamaks teha kriidifooliote ja sellekohaste pulbrite abil, ei ole suutnud need uuendused senini ja arvatavasti ei suuda ka tulevikuski hääd ja kindlat käsielvangut asendada. Mehaanilisi elvastusvõtteid võib arvestada ainult autotüüpkliseede puhul, kus tegemist on metallplaadis olevate mitmekesise tugevusega rasterpunktide elustamisega. Aga ka siin, nagu me teame, peab trükkiija intelligentis ja tööoskus andma tööle viimse lihvi käsi-korrastuse abil.

Elvastamise raskus, tihedus väga suurel määral oleneb kiirpressi (masina) konstruktsioonist. Modern-trükimasinad massiivsete, sagedasti ühest tükist raskete aluste ja külgedega, neljarööpmeliste rullteedega, kiilutaoliselt asetatud silindrilagrütega ja raskete tugevate silindritega, niisamuti täpselt kokkusobitatud laiade kandeveerte ja kandeliistudega ei vaja säärast vormi elvastamist, nagu seda vajavad nigelad ja „vaevalt püstiseisvad“ kiirpressid, milliseid meie trükikodades veel küllalt leidub — iseäranis väikesis proovitsi ettevõtteis.

Kõrgtrüki vormide puhul, mis harilikult koosnevad kirjast, plaatidest, klišeedest, joontest, vajame elvangut selleks, et kõrvaldada tüüpmaterjali ebaühtlust kõrguses ja tuua ühtlaselt ühetasase trükisurvega kõik sääl sisalduva värvi abil paberile. Seda kõigepeält. Teiseks aga selleks, et vältida võrdlemisi

pehmest metallist, seejuures aga kalliste trükktüüpide enneaegset kulumist.

Kui varematal aegadel kõik trükivormid elvastati „pildi“ järgi (päältpoolt), siis praegusel ajal see sünnib varjundi järgi (altpoolt). Viimasel menetlusel on see hää külge, et ta võimaldab täpsemalt tabada kõiki vormi ebatasasusi, eriti avarate sega- ja raamatuvormide, niisamuti ka joonklišeede puhul. Autotüüpkliseede ja igasuguste toonplaatide elvastamine, nende kinnise pinna tõttu, on „pildi“ järgi siiski edukam.

Sündigu elvastus „pildi“ või varjundi järgi, mõlemal juhtumil elvastatavad kohad tuleb korralikult ära märkida.

Paberipoognale, mis eelistavalt olgu seitsamast sordist, millele hiljem trükk järgneb, tehakse tõmmis. Tõmmistamisel trükk võib olla õhukese paberi võrra tugevam, kui edasitrükiks ette nähtud. Tehtud tõmmispoognal märgitakse pliiatsiga kõik madalamad kohad ringidega — päalekleepimiseks ja kõrgemad kohad ristidega — väljalõikamiseks. Kleepimiseks tarvitagu peent kleepainet (näit. hästisulatatud ja ilma „klimpideta“ araabia kummit), seda võimalikult õhukese korrana paberile pannes. Päalekleebitavaks paberiks (paikamis-paberiks) niisamuti kõlbab ainult puhas siidpaber või floorpostpaber.

Varjundi järgi märkimiseks elvastuspoogen asetatakse kummuli, trükitud poolega allapoole, valguse lähedal asetsevale laugmikule (kallakule lauale). Pole soovitav ühele elvastuspoognale märkida üle kolme varjundi partii; või veel õigemini öeldud, mitte rohkem, kui seda võimaldavad varjundiastmete selgesti erinevad tugevused (sügavused). Illustratsioonide elvastamisel, kus märkimine sünnib pildipoolsest küljelt, võib vajaduse korral kuni kuuekordselt siidpaberit kleepida.

Pildi järgi märkimisel pannakse märgitava koha alla söepaberi foolio (mis parema käsitemise huvides on kleebitud õhukesele papile) võõbatud poolega vastu elvastuspoognat. Pliiatsiga pildil vajalikke kohti ära märkides jäävad jooned söepaberist pildi taguküljele, mille järgi hiljem elvastamine ette võetakse. Esmajärjekorras märgitakse suuremad partiid, minnes järk-järgult üle väiksematele. Paikamine aga sünnib vastupidiselt: esmalt paigatakse väikesed partiid ja minnakse kord-korralt üle suurematele.

Kleepimisel, eriti illustratsiooni-vormide juures, peetagu seda silmas, et kleepimine sünniks ühte äärt-pidi, ja nimelt seda äärt-pidi, mis asetseb silindri keerlemise suunas kõige ees. Sel teel välditakse siidpaberist paikade kortsumist, kuna õhk vabalt lahtistest paigäärtest välja pääseb. Väga tähtis on elvastamisel veel silmas pidada, et peenjooned, peenekriipsulised kirjad ja üksikult seisvad tüübid vajavad vähem trükisurvet kui jämedad jooned ja kirjad. Seesama on maksev ka peente ja jämedate rasterpunktide kohta autotüüpkliseede elvastamisel.

Kuna elvang on tasandavaks vahelülks vormi ja trükisilindri vahel, siis peame lähemale vaatlusele võtma ka silindri katmiku.

Katmiku otstarbeks on hoida tüüpe laiaksliitmise eest metallsilindri all ja esineda elastse vahemikuna parema trüki saamiseks. Trükimasinate tehaste poolt ettekirjutatud katmiku paksust, harilikult 1—1½ mm, tuleb igal juhtumil piinliku täpsusega arvestada. Kui seda ei tehta, on tagajärjeks vormi enneaegne kulumine ja illustratsioonide trükkimisel klišeede kaldumine rōnestumisele. Siinkohal ei ole üleliigne möödaminnes juhtida tähelepanu trükisilindri „lahtirullumisele“, mis sünnib väeramata täpsusega kandeveerte ja kandeliiistude abil. Niisamasuguse täpsusega peab katmiku pind lahti rulluma vormipinnal. Vastasel korral tekib vormil silindri libisemine ja selle tagajärjed on trükikijale ebamugavad.

Trükkija ülesandeks on määrata igale vormile kohane katmik. Neid esineb kolme liiki: pehme katmik, poolpehme ja kõva katmik. Pehme katmik on sobiv kirja ja plaatide segavormide puhul, niisamuti ka linooplfaatide trükkimisel; poolpehme katmik — vormidele, mis pääasjalikult koosnevad kirjast ja klišeedest; ja lõpuks kõva katmik — joonvormide (tabelite) jaoks. Ka kare, kalk paber nõuab kõva katmikku.

Poolpehme katmik, paksusega 1½ mm, kirjast ja klišeedest koosneva segavormi jaoks, koostatakse näit. järgmiselt: kõige alla pannakse 2 tihedat manilakartongi poognat, kokku 0,55 mm; nende pääle 1 poogen tihedat tugevat kotipaberit (Tauenpapier) 0,1 mm (see poogen on määratud elvangu kinnitamiseks), siis 5 vahetuspoognat satineeritud trükivõi kirjutuspaberit, igaüks 0,05 mm, 1 kummiriie (Shirting, Marengo v. m.) 0,4 mm, veel 1 poogen 0,1 mm paksust kotipaberit ja 1 õli- ehk kaitse-

poogen 0,05 mm. Sellele täienduseks on ette nähtud veel 1 poogen trükipaberit. Kui ei tarvitata kummiriidet, tuleb panna päälmise kotipaberi poogna alla üks poogen pehmemat kartongi ja võimalik katmiku paksuse pudujääk tasandada vahetuspoogna juurdelisamisega. Muide, pildivormide trükkimiseks võib kummiriidet aina soovitada, kuna pildid selletõttu „pehmema“ väljanägemise omandavad. Kuid kummiriide kasutamine ei tohi sünnida elvangu arvel, s. t. ei pea arvama, et sel puhul korralik ja põhjalik elvang saab üleliigseks. Ka seda peab silmas pidama, et kummiriie asetseks elvangu ja päälmise kotipaberi poogna vahel; see aitab tasandada elvangu järske üleminekuid.

Pehme katmiku puhul elvangu alus ja vahetuspoognad peavad olema satineerimata trükipaberist, kuna kummiriie asendatagu pehme moleskiiniga. Kõva katmiku koosseisus vahetuspoognad, niisamuti ka elvangu alus olgu hästiliimitud kirjutuspaberist; igasugune riie ja kummi puudub sääal täiesti.

Elvangu mõjust vormi ja silindri suhtes võib veel tähendada järgmist. Tõmmates silindrile paar poognat tihedat kartongi ja asetades sinna pääle elvangu, peab olema selge ja arusaadav, et elvang ei saa mõjuda silindri poole (tiheda aluse tõttu), vaid püüab mõjuda väljapoole.

Seepärast märgitagu reeglina, et kõik, mis asetseb allpool (silindri pool) elvangu, olgu tihe ja kõva, kuna kattedkord päälpool elvangu peab olema märksa pehmem ja painduvam. Kogu katmik valtsitagu eest äärest terava murruna, asetatagu silindri pideliistu vahele ja pingutatagu tagaäärest kindlasti ja ühtlaselt kinni. Katmik peab kujundama silindriga tiheda terviku, ega tohi seepärast tagaäärega lahtiselt õhus ripneda, mis pääle muu pahe mõjub trüki puhtusele halvasti.

Elvastuspoogen tuleb kleepida alumise kotipaberi-poogna külge eesäärt-pidi, kuid sedavõrd kindlasti, et ta trükkimise ajal omalt kohalt ära ei nihkuks. Iga elvastuspoogna juurdelisamisel tuleb vastaval määral vähendada vahetuspoognate arvu, et katmiku paksus jääks kindlaksmääratud mõõte piiridesse.

Et saada täpset elvastuspoognat, selleks kleebitakse määratud paberipoogen esi- ja tagaservapidi silindri pääle kinni. Masin käima pandud, lastakse esmalt üks lahtine poogen läbi ja selle järele kohe, ilma masinat peatamata, trükk silindrile kleebitud poognale. See on tarvilik selleks, et pideva keerle-

mise läbi silinder saaks edasitruki hoo, mis võimaldab elvastuspögnat täpselt asetada kohale, kuhu hiljem trükk satub. Iseäranis tuleb seda tõmmistamisviisi silmas pidada vanemate kiirpresside juures, mille trüki-silindrid veidi logisema kalduvad.

Elvastamiseks määratud tõmmispögnat silindrilt vabastamata torgatakse ta paarist kohast, võimalikult lehekülgede keskpaigast läbi. Hiljem valmis elvangut alumisele kotipaberipögnale asetades osutub elvastustõmmis paratamatult veidi suuremaks, kui seda on alumisel („sügaval“, tsentrile lähemal asetseval) kotipaberipögnal leiduvad trükiasemed. Kuna aga asetusemärgid on tehtud lehekülgede keskpaika, siis selle tõttu suuruslahkumine on kogu kausta päale paremini ära jaotatavad.

Vabastades elvastuspögnat silindrilt, löigatakse temasse torgatud punktid kolmnurgana lahti ja asetatakse ta alumisele kotipaberipögnale täpselt nendesamade punktide kohale, mis sinna tekkisid katmiku läbitorkamisest. Selline elvastuspögnat asetuseviis on väga täpne.

Elvangu põhjalikkus oleneb vormist (laost). Kui on tegemist lihtse vormiga, peab püüdma läbi tulla ühe elvanguga; sel puhul elvang ja ühtlustamine viiakse läbi paralleelselt. Paremate tööde juures, loomulikult, päale vormi ühtlustamist on vajalik teha paar kuni kolm elvangut. Väljalõiked tuleb kleepida ühtlustuspögnat külge ja see asetada võimalikult allapoole (sügavamale), et väljalõike reljeef saaks avaldada mõju ülespoole.

P. T.

NATUKE AJAKIRJA KAADEST

Reeglipäraselt uue iseseisva numbrina ilmuv ajakiri läheb suuresti lahku igasugustest reklaambrošüüridest ja -prospektidest. Seepärast teda tuleb võtta nii välimuselt kui sisuliselt hoopis tõsisemalt. Prospektis on esile toodud kõik see, mis peab lugejat köitma esimesest pilgust ja avaldama oma mõju, sest reklaamprospekti harva võetakse kätte veel teist korda. Reklaamprospekti esi- ehk tiitelkülje teksti kohta ei tunnustata mingit eeskirja: siin võib tellija igal erijuhul toimida päris vabalt oma enese maitse järgi või jätta ülesande täitmise töö tegija hooleks. Ajakirja esikülje teksti kohta kehtivad aga mõningad reeglid, mis on saanud peaaegu seaduseks. Esmajärjekorras peab sääl selgesti olema ära tähendatud ajakirja nimi ehk päälkiri. Võimalike arusaamatuste vältimiseks päälkiri sagedasti täiendatakse alapäälkirjaga. Päale selle peab sääl esinema järjekorra number, aastaarv (ka aastakäik) ja väljaandja nimi.

Esimesel pilgul sellest nähtub, nagu poleks ajakirja kaane juures võimalik ette võtta kuigi suuri muutusi. Kui siia juurde arvame veel, et ajakiri, eriti tehniline ajakiri, on määratud teatavale asjaosaliste ringkonnale, kes järjekordse numbri ilmumisest on huvitatud, siis puht-psühholoogilisest seisukohast kaane muutmata jätmine oleks nagu õigustatud. Kui mitte arvestada majanduslikku külge, siis

see puht-psühholoogiline seisukoht on ka ainuke, mis räägib ajakirja ühesuguse, muutmata kaane kasuks. On ju alati ühesugusel kaanel see hää külge, et tema tõttu ajakiri ära tuntakse kümnete omasuguste seast. Selle põhimõtte on paljud ajakirjade väljaandjad võtnud omaks.

Trükitoendusliku ajakirjaga on lugu pisut teisugune. Siin päärõhk on koondatud tehniliskasvatustikule küljele eeskujuga kaudu, ja sellelt seisukohalt väljudes ajakiri peab suutma pakkuda maksimumi parimat ja mitmekesisemat. Trükitoenduslik ajakiri, pakkudes oma lugejaile õpetlikke näpunäiteid artiklite ja illustratsioonide abil, päale selle veel tervikuna peab olema eeskujulikuks trükitoöks — iseäranis ladujale ja trükkijale. Nii nagu ajakirja sisus iga tekstirida ja päälkiri peab olema laotud ja paigutatud reegli- ja stiilipäraselt, nii nagu ilustiste ja illustratsioonide paigutus üksikul leheküljel kui ka kogu ajakirjas peab rõhutama oskuslikku küljendamist, niisamuti peab muutuvate kaante iga rida ja teksti grupp pakkuma vahelduvat tööilu ja esinema eeskujulikuks. Eeskujulikuks mitte ainult selles mõttes, et ta ahvatleks järele tegema, vaid — veel paremini tegema.

Nagu eespool märgitud, on kaane teksti muutmise väga piiratud, selle eest aga tekstile mitmesuguse kuju andmise võimalused on võrdlemisi laial-

dased. Siinjuures peab muidugi silmas pidama, et kaas on osa ajakirjast, on määratud peegeldama tema sisu ja iseloomu, ja seepärast ta peab olema kooskõlaline osa ajakirjast kui tervikust. Liialdused nii suurima hiilguse kui häbeliku tagasihoidlikkuse suunas võivad mõnikord osutada tööle kahjulikeks.

Graafikatöölisele oma ajakirja kaane motiivi kujundamisel ja väljatöötamisel on kättesaadavad mitmed abinõud. Siin võib hää eduga kasutada puhtlaotehnilisi võtteid. Võib luua ilusaid kaasi lao ja foto, lao ja joonise kombinatsioonest. Võib saavutada häid tagajärgi joonise ja foto kokkusobitamisega, niisamuti lao ja fotomontaaži ühendamisega. Linool- ja puidulõiked võimaldavad alati tõsta üldefekti jne. Ühe sõnaga, kõik graafikaalised kujundamisvahendid nii üksikult kui liidetuna on siin tegija teenistuses. Viimase ülesandeks on neid kasutada selliselt, et nad, kuigi üldkujult mitmeti varieerudes, sisult jääk-

sid mõistliku ja kauni töö piiridesse. Seda viimast tingimust tuleb alati silmas pidada, olgu meile ülesandeks luua ajakirja või raamatu kaant.

Kuid see nõue paneb meile omakord pääle uue ja tõsisema nõude — meie peame õppima õigesti nägema.

Süvenegem mõnikord kas või väljapanekuisse raamatukaupluse aknail. Siin, vaadeldes kirevaid kaasi, meid varsti valdab tung teha midagi sarnast. Siin meie pilk teravneb ega otsi mitte ainult paremaid paremate hulgast, vaid meie suudame ka teha vahet ilusate ja mitteilusate kaante vahel.

Need kaaned siin, millele meie pilk ikka ja jälle peatuma kipub jääma, need, mille vaatlemine meile nagu erilist naudingut pakub, need vajutame enda mällu ja võtame eeskujuks. Ja kui meil miljalgi tuleb juhus luua oma ajakirjale uut kaant, siis laseme endid juhtida neist muljetest, mida on meisse jätnud ilusad kaaned. P. T.

ÜLESKUTSE KAANEVÕISTLUSEKS

Võistlus ergutab tööle ja teeb leidlikuks. See ammutuntud tõde on maksev iga töö ja tegevuse kohta. Et ergutada meie ladujaskonda ladumisprobleemide lahendamisele ja teritada leidlikku vaimu, kuulutab „Trükitehnika“ toimetus võistluse ajakirja kaane esimesele leheküljele.

Tingimused on järgmised:

1. Tekst peab olema laotud või kui saadetakse kavand, siis peab see olema läbiviidav ladumistehnikas, mitte joonistatav.

2. Värve on ette nähtud 2 — iga osavõtja maitse kohaselt.

3. Võib tarvitada ilustamisabinõudena igasuguseid klišeid, nii võrk- kui joon-, mis vastavad ajakirja alale, samuti toonplaate.

4. Kaane päälkirjaks on: *Trükitehnika*; alapäälkirjaks: *ladumise, kõrg-, lame-, sügavtrüki, kemigraafia ja raamatukõitmise alal käsitlev ajakiri; aastaarv, number ja väljaandjad: Eesti Trükilöösturile Ühing, Graafikatööstuse Juhtide Ühing „Poligraaf“, Eesti*

Trükilööstule Liit. Väljaandjad võivad tarbe korral, kui teksti grupeerimine seda põhjustab, ära jääda. Võib veel paigutada kaanele: *ilmub 6 korda aastas, 1. aastakäik* — kui see peaks kaasa aitama kavandi või lao väljanägemisele.

Auhinnad: 1. — 15 krooni rahas, 2. — 1 aastakäik „Trükitehnikat“, 3. — 1 eks. „Käsiraamat kirjaladujaile“.

Iga osavõtja saatku „Trükitehnika“ toimetusele 3 puhast masinatõmmist, kui töö on laotud; kui joonistatud või kleebitud kavand, siis 1 eks.

Tööde saatmise tähtpäevaks on 15. juuli s. a.

Saata kinnikleebitud ümbrikus, märgusõna all, mis tuleb kirjutada ka töödele; ümbrikku lisada sedelike osavõtja täielise nime ja aadressiga.

„Trükitehnika“ toimetuse poolt moodustatavale auhindamiskomisjonile jääb õigus mõnda auhindadest jätta välja andmata, kui selleväirilist tööd ei leidu saadetute hulgas.

Kõik saadetud tõmmised ja kavandid, nii auhinnatud kui auhindamata, jäävad „Trükitehnika“ toimetuse omanduseks, kes võib kasutada neid oma äränägemise järgi.

„Trükitehnika“ toimetus.

VALTER TIEMANN

Viljakamaid ja anderikkamaid maali-, raamatu- ja köitekunstnikke Saksas, kes oma 60. a. sünnipäeva puhul võib tagasi vaadata peaaegu 40-aastasele tegevusele raamatu- ja kirjakunsti põllul. Nii mitmekülgne kui ta tegevus ka on, kuulub Tiemanni päätöö siiski raamatule. Ta elu on olnud täis alatist liikumist arenemise ja loomise poole, sääljuures end hoidnud kuiva ja skeemilise olemast. Lühike aeg noorusstiili, siis õppus inglise raamatukunsti meistrite Morrise ja Cobden-Sandersoni juures ja lõpuks itaalia renessansi raamatu energiline uurimine tõendab, kuidas Tiemann püüdis juba alguses ehtsuse ja põhjalikkuse poole. Juba 1906. aastal, seega täiesti 30. aastast, asus ta kirjaloomele, haarates ühtlasi kui raamatukujustaja moodest liikumisest kinni kolmes suunas: bibliofiilse (luksusliku) raamatu kujustamisest, normaalraamatu (kultiveeritud kirjastusraamatu ja -köite) vormimisest ja lõpuks köitekunstnikuna.

Võttes lähemalt silmitsemisele Tiemanni kirjaloomingut, saame tema kirjade kronoloogiast järgmise ülevaate:

1906—1909. a. ilmus täiendatud Tiemann-medievaal. Täiendatud medievaal seepärast, et enne selle kirja ilmumist oli sel oma eelkäija, nn. Janus-pressi-kiri. Tiemann ja tema noorpõlve sõber, geniaalne Leipzigi trükkal Carl Ernst Poeschel, saades virgutatud inglise „Dove Pressi“ eeskujust, asutasid esimese saksa privaatpressi*. Selle pressi trükiste jaoks tarvitati

* Privaatpressi mõiste on meil Eestis esialgu võõras, sellepärast siis järgnev seletus. Nii nimetatakse Saksa- ja

siis koos mõlemate poolt loodud kirja, Janus-pressi-kirja. Selle kirja kuju oli väga selge ja läbipaistev, ometi tugeva väljanägemisega, kusjuures üksikvormid mõjusid osalt poolvalmina ja vanamoelisenä, mis omast kohast neile andsid omapärasuse. Suur- ja väiketähtede väike kõrgusvahe andsid rahu ja ühetaolisuse muljet. Sama selge ja läbipaistev oli ka Tiemanni uuesti ja palju täiendatud medievaal, mille peened väljaviilitud vormid ei evi küll enam esimese katse ürgvärskust, annavad aga tunnistust kultiveeritud maitsest, tasandatud ja elegantsest stiilist.

Sama kindlat vormisust näitavad 1911. a. ilmuv pooljame medievaal ja 1912. a. medievaalkursiiv oma suurepärase kaunidusega.

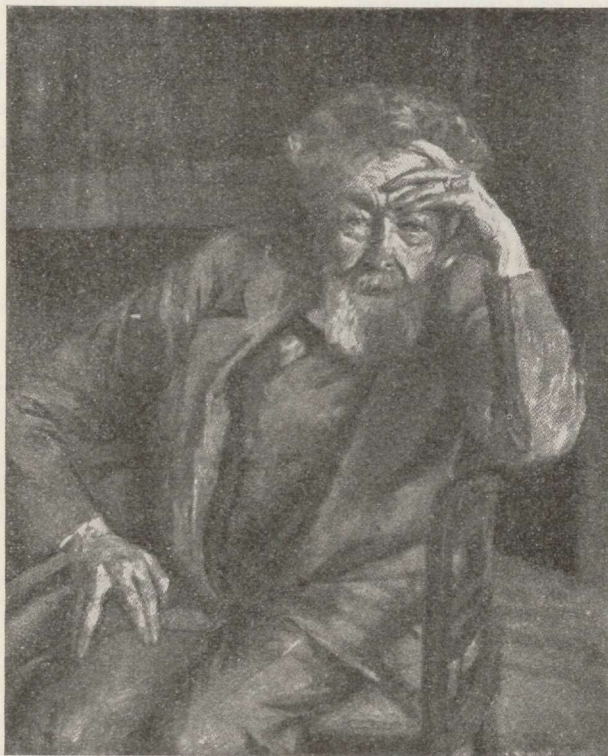
1912—1914. a. töötab kunstnik oma fraktuuri kallal, mis eriti toob tema isedust esile. Fraktuuri nurgelised vormid muudab Tiemann selguse ja elegant-siga, ilma et sääljuures see oma omapärasusest midagi kaotaks. Samade aastate vältel loob tema oma fraktuuri juurde „Peter Schlemihli“ nimelise ilukirja.

1915. a. lõi Tiemann ilukirja „Narcissi“, mis aga alles 1921. a. ilmus, ja kuigi dekoratiivseks otstarbeks, mõjub ta siiski asjalikkusega ja tagasihoidlikkusega.

1923. a. toob esile Tiemann-antiikva. Sel kirjal on monumentaalne ja ühtlasi kaunis väljanägemine. Tugevad, täidlased tüvikriipsud ja juuskriipsude õrn

Inglismaal väikesi trükitöönduslikke ettevõtteid, mis kuuluvad mõnele kunstnikule, või on mõni kunstnik neis osanik või vähemalt kunstilise külje juhataja. Need ettevõtted tegelevad pääasjalikult kunstiliselt väljatöötatud raamatute trükkimisega.

Toim. märkus.

TIEMANNI LOODUD KIRJAD

Lõigatud ja välja antud kirjavalamisvabriku

Gebr. Klingspori poolt, Offenbach a. M.

Kirjade sügenemisaastad

Tiemann-fraktuur 1912—1914	Esimene trükikoda Eestis avati 1632.a. Tartus ühel ajal ülikooli
„Kleist“-fraktuur 1926—1928	asutamiseega. Omanik oli riialane Jakob Bekker, kes aga varsti
„Fichte“-fraktuur 1933—1935	ettevõtte pidi andma edasi Johan Vogelile. Kolm aastat hiljem
Tiemann-gooti 1917—1924	asutati esimene trükikoda Tallinnas. Tartu trükikoja
„Peter Schlemihl“ 1912—1914	tööandjaks oli peaaesjalikult ülikool, trükiti saksa ja ladina
Tiemann-mediavaal 1906—1909	keeles. Ülikoolil oli Emajõe ääres ka oma paberivabrik.
Tiemann-mediavaal kursiiv 1910—1912	<i>Eestikeelsete raamatute trükkimine oli hulk aega Tallinna,</i>
„Orpheus“ 1926—1928	Riia ja Pärnu eesõiguseks. Alles siis, kui Grenzius asus
„Orpheus“-kursiiv 1929—1935	<i>Põltsamaalt Tartusse ja Vogeli trükikoja üle võttis, hakati ka</i>
Tiemann-antiikva 1922—1923	Tartus trükkima eestikeelset kirjandust. 1837. a. awas
Tiemann-antiikva kursiiv 1923—1925	<i>Tallinna trükikoja omanik Montag Tartus Laakmanni</i>
„Narciss“ 1915—1921	juhatusel teise trükikoja, kust võrsus Eesti
„Daphnis“ 1928—1929	ärkamisaja suurim kirjastus. Wanimaid trükitoöstuse

peenus mõjuvad esinduslikult, kinniselt ja on sääluures väga selged ja loetavad. Tiemann-antiikval on sarnasust kuulsa itaallase Bodoni kirjaga.

Ka tema 1924. a. ilmunud gootikiri on mitmeaastase töö vili ja osutab Tiemanni omapärast talenti, üritusvõimest haaratult uuesti midagi loovalt kujundada.

Veel tugevamini pääseb esile Tiemanni võime kahe hilisema kirja läbi, nimelt „Orpheuse“ ja „Kleist“-fraktuuri ilmumise, valminud mõlemad 1928. aastal. „Orpheuse“ selgetest, ilusasti lõigatud vormidest peegeldub antiikilma vaimu, kuna „Kleist“-fraktuuri oma rikkaliku, tihti ülevoolava, aga siiski kindla maitsega taltsutatud vormiküllusega kauni fraktuuri kirja uuestisündi esildab. „Daphnis“ — valguslik ilukiri on 1928—1929. aasta sünnitus, kuna „Fichte“-fraktuuri 1935. a. ilmavalgust nägi.

See hiilgav rida kirjaloomingut ei ole ainus töö, mis Tiemann raamatule pühendanud. Tema arvurikkad raamatuköite kavandid, tema illustratsioonid, tema iluliistud ja tiitelkompositsioonid näitavad täit loovat kunstnikku, kelle alati valvas otsustussuude raamatu jaoks ainult nii palju annab oma maalimisvõimest, kui palju see stiilile vastab. Tiemanni kunsti pääjoon, mis ilmneb kõigis tema loomingu-tes, on: tagasihoidlikkus, vormivalitsev meeldivus, vali asjalikkus, mille võlu ikka ja alati paelub.

Tiemanni kirjad on kunstiliselt suursugused kui ka praktiliselt kõlvulised, nad on pääasjalikult silmapaistvad lugemiskirjad — lugemiskerged ja lugemissoravad. Selles seisabki tema edu saladus.

Er Ro

(„Deutscher Drucker“ ja „Archiv f. Buchgew. u. Gebr.“ andmeil.)

KIIRPRESSI VÄRVITELADE SEADMISEST

KATTETELAD

Mõlemapoolsete laagerlukkude paigast nihutamiseks asetatakse seatav tela asendisse, kus ta värvisilindri vastu ei puutu. Tela seadmiseks õigele kõrgusele tarvitatakse kirjakõrgust metallploki. (Välismaa sellekohastes ärides on müügil ka mitmesugused kattetela kõrguse justeeraparaadid.) Mõõtplokk pistetakse vormiplaadi ja tela vahele, kus teda edasi-tagasi liigutatakse. Liigutamine sündigu kergesti, kusjuures tela peab kaasa liikuma. Nii proovitakse tela kõrgust mitmest kohast — otstest, keskelt; siis keeratakse tela poolringi ja jätkatakse mõõtmist, kuni on kindel, et tela pole ei lopergune ega kõver, vaid et ta igas punktis puutub ühetasaselt mõõtpaku vastu. Kui selgub, et tela ei ole päris täpne, kuid siiski säärane, et temaga võib trükkida, siis ometigi ei pea teda jätma esimeseks kattetelaks trükisilindri kõrvale. Telad peavad asetsema hääduse järjekorras lugedes trükisilindrist, mille kõrvale asetsegu parim tela. Seada teli tuleb sellesamas järjekorras — kõige esiteks silindrile lähim, siis teine, kolmas jne. On telad seatud, siis lõigatagu nende (hoograttapoolseisse otstesse) järjekorra märgid, mis on abiks telade paigutamisel esialgsesse kohtadesse, kui neid on vahetäpselt pesemiseks või muul põhjusel välja võetud. See asjaolu on sagedasti väga tähtis: sest kuigi telad

on valatud ühe ja sellesama vormi järgi, pole nad siiski täpselt ühesugused.

Kirjakõrgusele seatud teli ettevaatlikult ja kergesti vastu värvisilindrit lükates pandagu tähele, et seejuures tela ühte otsapidi liiga kõvasti (tihedasti) vastu värvisilindrit ei satuks, mille otseseks tagajärjeks oleks tela enneaegne kõlbmatuks muutumine. Mõningal erijuhul, näit. tabelivormide trükkimisel, võib vajadus tekkida teli seada vormi järgi. Sel puhul keeratakse telad alul sedavõrd kõrgele, et nad vormi ei puutu, ning lastakse siis pikkamisi alla, kuni saavutatakse paras katmine. Selle järele lükatakse telad uuesti ettevaatlikult vastu värvisilindrit.

Tiigelpresside kattetelad peavad olema kõik täpselt ühejämedused, vastasel korral tekivad trükkimisel hõlpsasti „värviribad“ ja jämedamad telad saavad tublisti kannatada — iseäranis joonvormide puhul.

HÕÖRTELAD

Vabalt asetsevad hõörtelad nihutatakse ühetasaselt ja kergesti vastu värvisilindrit. Õigasendi proovimiseks pistetakse petrooleumi kastetud õhuke kartongiriba seatava tela ja värvisilindri vahele. Laseb kartongiriba end kergesti telade vahelt välja tõmmata, on asend õige. On telad aga liiga tihedasti teineteise vastu lükatud, siis kartongiriba tõmmates kas katkeb või tuleb välja pingutades. Sel juhtumil telad vabamaks lasta!

NÄLPTELA SEADMINE

Nälptela ja duktori (jagavtela) vahe tiheduse proovimiseks pistetakse nende vahele kartongiriba. Paraja vahe puhul saab kartongiriba kergesti liigutada.

Kuna nälptela ei keerle püsivas asendis ja hooti oma raskusega lebab metallist hõõrtelal, siis tema seadmisel tuleb tähele panna, et niihästi mõlema-poolsed vastuvედrud kui ka tellimiskruvid oleksid

igapidi korras. Iseäranis peab seda nõuet silmas pidama raskete nälptelade ja kiiresti keerlevate värvisilindrite puhul, sest siin kiire ja järsu keerlemise suuna muutmise tagajärel võib nälptela masskest kohati otstest puruneda.

Purunemise võimalus on eriti suur väikeste vormide trükkimisel, kuna siis tela otstel värskel värvi juurdelask on suletud ja hõõrumine sellele tõttu intensiivsem.

P. T.

AJALEHEKUULUTUSE ARENEMISSUUND

Uhes kasvava elutempoga kasvab ning täieneb ka reklaam oma mitmekülgeis avaldusis ning nõuab endale aeg-ajalt ikka enam ja enam arenemisvõimalusi.

Üheks mõjuvamaks reklaamivahendiks on kujunenud ajalehekuulutuse. Ning kuulutuse kui sellise arenemissuundi tulevikus tahaksin lähemalt vaadelda käesolevas artiklis.

Tõsi on, et reklaamkuulutuses oleme pikapääl välja jõudmas esialgselt teksti ülekoormatusest, milline asjaolu suurel määral takistas niihästi kuulutuse maitsekat väljatöötamist, kuid ka mis samal määral kuulutajale oodatud kasu asemel vaid kahju töö, põhjusel, et inimesel lihtsalt ei jätkunud püsi selgi korral, kui ta kuulutust oli märganud, selle põhjalikuks läbilugemiseks. Nüüd küll kahaneb aasta-aastalt säärase ülekoormatud kuulutuste arv, kuid ka praegugi ei ole meie kaubatootjad sellest pahest vabanenud, ning aeg-ajalt puutuvad silma säärase rohke tekstiga kuulutused.

Uue suuna kujunemisel kuulutuste suhtes mängivad ja mängivad mõjuvat osa tubaka- ja paberossitööstused, kes kõigepäält loobusid sellisest kuulutamiseviisist, minnes üle klišeede. Nendele seltsisid varsti ka ärid ja kinod, kus nüüd juba aeg-ajalt läbi hakkab paistma uusi avaldusvorme. Uus kuulutusstiil nõuab kuulutustes valget ruumi, vähese tekstiga, ainult üksikute lõõksõnade ermistamisega. Kadunud on ka igasugused ornamendid, andes aset joontest kombineeritud igasugustele raamikombinatsioonidele, kusjuures joonte jämus kõigub 3-sitseroste kuni 2-punktiste joonte vahel. Kuid nendegi kuulutuste juures me pole mõnigi kord suutnud vabandada teksti ülekoormatusest.

Joonestiililiste kuulutuste arenemisloos kuulub kahtlematult ergutav osa üksikutele kuulutuskontoritele, kes esimestena hakkasid propageerima ning läbi viima kuulutuste juures joonraami ning vähest teksti, kuigi ei saa eitada selletüübiliste kuulutuste absoluutset mitte-olemasolu enne kuulutuskontorite propaganda algust. Aga sellegi juures me ei saa ülehinnata kuulutuskontorite mõju kuulutuste arenemisele, sest sageli ei saa ka kõige taibukam laduja valmistada täpselt joonistatud eeskujuga järgi kuulutust, sel lihtsel põhjusel, et kuulutuskontorite teenistuses olevad isikud sageli eksivad või ei teagi, kuidas tekst õieti mahub eeskujuks joonistatud kuulutuse kujusse. Tagajärg on see, et lõpuks ikkagi laduja oma pää tööle peab panema, et kuulutus kujuneks selliseks, nagu teda näha on tahetud. Nii jääb suurem töö ikkagi laduja teha.

Sageli rõhutatakse, et kui kaubatootja tahab ajalehte paigutada kauni, silmapaistva kuulutuse, siis, et seda saavutada, ta peab pöörduma ikkagi esijoonel kuulutuskontori poole, kes siis valmistab eeskujuliku kuulutuse kavandi. Muidu aga, kui kuulutaja paigutab kuulutuse otsekohe, ilma vahealituseta lehte, võib ta leida oma kuulutuse lehes „mäkerdatuna“.

See väide tahaks olla väär. Sest kui tellija lehekuulutuse ära annaks lehe ilmumise eelpäeval, saaks ta vähemalt umbes samasuguse kuulutuse, nagu kuulutuskontoris kavandatakse. Meil kipub aga asi arenema teises suunas.

Kulutused antakse rõhuvas enamuses ajalehte lehe ilmumise päeval. Ja sedagi vastuvõtuks määratud viimisel tunnil. On loomulik, et säärasel juhul ei saa ükski laduja paberile kirjutatud rida-

dest valmis mõelda ega ka valmis laduda sellist kuulutust, mis pälviks maitseka tellija täieliku rahulolu.

Igaüks meist on tuttav selle tempoga, milles sünnib tänapäeva ajalehe valmimine, ning siin ei saa nõuda kuulutuse valmistajalt — ladujalt — üli-loomulikkku. Kuid see üliloomulikkus muutub täiesti loomulikuks sel juhul, kui tellijad vajalised kuulutused juba aegsasti ilmumise eelpäeval ära annaksid.

Teise takistusena kuulutuste arengu juures on suuretekstiliste kuulutuste kallidus.

Meil ei taheta kuulutuste eest palju maksta. Aga kui see on hädavajaline, siis paigutatakse paljumaksvasse kuulutusse nii palju teksti, et see siiski oma otstarvet ei saa täiel määral täita. Ja

tagajärel kirutakse ikkagi ladujat, kes „pole osanud“ kuulutust laduda.

Siin võiks ja peaks ajakiri „Trükitehnika“ tulema vastu nõudlikumaile kaubatootjaile ning korraldama äridevahelise kaunimate kuulutuste võistluse, millise võistluse parimaid tulemusi siis ka ärid ilma kuulutuskontorite vahetalitust kasutamata võiksid avaldada ajalehis. Sellega lööksime kaks kärbest korraga: rahuldaksime nõudlikumaid tellijaid, kuid ühtlasi kindlustaksime ka oma ajakirja rahaliselt.

Kuidas neid võistlusi korraldada, sellest teine kord, kuid kahtlematult aitaksid säärased võistlused pääle kõigi loetletu tunduvalt tõsta ka meie ajalehe kuulutuste taset.

V. Kruberg.

TSINKKLIŠEED JA NENDE PUITALUSED

Kaunistusmaterjale ja illustratsioone võetakse uuemal ajal ikka enam ja enam trükitoõnduses tarvitusele. Tänapäeval on moodne trükikoda sunnitud igasuguseid illustratsioonmaterjale, vinjette, päälüiste ja autotüüpe tarvitusele võtma, kui ta raamatule, ajakirjale või muule trükitoõle meeldivama välumuse tahab anda.

Kaugeleulatuvaid nõudmisi selles suhtes on ka tellijas- ja lugejaskonnal, nii et isegi päevalehed on sunnitud ikka enam ja enam jooniseid ja illustratsioone tooma, lugejaid paremini orienteerides.

Neil põhjusil ja moderniseerimise püüetel oleme tänapäeval jõudnud nii kaugele, et trükitoõlistel, nii ladujail kui ka trükikijail, on peaaegu igapäev klišeede tegemist, mis enamasti puitlustele naelutatud või tinasse valatud. Niisugusel korral on trükitoõlise esimene töö klišeede vastavale kirjakoõrgusele seada ja selle nurgad ära proovida, kas nad on ka ühetasaselt risti, ja kui tarvis, neid vastavalt justeerida. Arusaadavalt ei ole see kuigi meeldiv töö. Paljud teevad seda vastumeelt ja lohakalt, arvates, et see töö on ülearune ja ka palju aega nõudev. Kuid seda ei tohi klišeede trükkimise tähtsuse suhtes arvesse võtta, sest hää ja ilus klišeetrükk oleneb päämiselt korralikust klišeede justeerimisest. Niisamuti võib ka korraldust ja lohakalt tehtud justeerimistöõ kogu trükitava teose ära rikkuda.

Tsinkograaf teeb pärast klišeede valmimist harilikult ühe proovtõmmise kunsttrükipaberil, mis aga sugugi ei ole õige. Selle tõmmisega annab ta klišeede üle ja edaspidise teotsemisviisiga ei ole tal enam mingit tegemist. „See on trükikija asi!“ ütleb ta.

Trükikoõjas tuleb klišeede esiteks küljendaja kätte, keda selle kirjakoõrguse põõmugi ei huvita. Küljendaja ja laduja on vaid klišeede alla naelutatud puitlustest huvitatud, kas selle nurgad ka risti on. On klišeede kirjakoõrgusest madalam, siis paneb küljendaja klišeedealusele mõned regletid alla, et klišeede korrektoõrtõmmisel tuleks nähtavale. Nii siis jääb klišeede kordaseadmine ja ta kirjakoõrguseks tegemine trükikija ülesandeks.

Nii on see ka õige, sest trükikija teab juba koõmudest kõige paremini, et iga klišeede ühekõõrgusele alusele ei või seada. Näiteks peab peente joõntega ja punktidega klišeede õõhukese postpaberi paksuselt olema kirjast madalam, kuna selle vastu autotüõbid harilikult plakatiõpaberi paksuselt trükikirjast kõõrgemad peavad olema.

Kui õõt klišeede, millelt juba varemini on trükitud, uuesti teksti vahele peab asetatama ja kui ta kirjast on madalam, siis ei tekita see palju töõd seda vastavale kirjakoõrgusele justeerida. On aga asi õõmberpõõrdult, s. t. klišeede on kauaaõõge seis-

Visitez.
l'Éstonie

*Le nouveau pays de
tourisme au Nord et
ses villes historiques*

„Trükitehnika“ kaasanne

Turismi keskkorralduse prospekti kaan 4-värvis
Tallinna Eesti Kirjastus-Uhisuse trükk

mise tõttu tursunud ja kirjast kõrgem, siis on sellega juba enam tegemist. Sel juhul tehakse kõige paremini, kui klišeelusest kõik paberitükid kõrvaldatakse ja järele vaadatakse, kas klišeeluse mitte kõveraks ei ole paindunud. Seda tehakse sel viisil kindlaks, kui klišeeluse masina plaadile pannakse ja ta vastamisi nurgad kergesti alla litsutakse. Kui nurgad ei kerki, siis on kliše justeerimine vastavale kirjakõrgusele kerge.

Klišeede hoolikas justeerimine on igatahes ka määraste ärahoidmiseks väga tähtis. Kui tekstis asuvad klišeed ei ole trükkijalt hoolikalt justeeritud, siis tekivad trükitavas vormis igasugused määrised, kuigi laduja klišeed on korralikult kinnitanud. See asjaolu tekitab siis laduja ja trükkija vahel harilikult mittemeeldivaid etteheiteid.

Tahes-tahtmatult kerkib nüüd küsimus, kui juba vanade klišeedega trükkimine sääraseid ebameeldivusi tekitab, miks peavad siis ka uute klišeedega samasugused vead juhtuma?

Kui kirjalajail kaunistusmaterjale, päälliiste ja muid ilustusmaterjale tellitakse, siis võib ka olla kindel, et need täpselt ja süstemaatiliselt on valmistatud. Miks ei võiks seda ka tsinkograafilt nõuda? Miks ei nõuta tsinkograafilt klišeeluse kirjakõrguseks tegemist ja jäetakse see tema omavoliks? Miks

ei nõuta tsinkograafilt klišeeluse kvaliteeti, nimelt kõvemat ja korralikumat puitlust, kuigi see temale sugugi rohkem vaeva ega kulusid ei tekita? Ma usun, et seda ei tarvitse mainida, kui palju vaeva ja aega trükkija klišeede justeerimisel vähem tarvitaks.

Sellele teemale jõudnud, mainin veel, et tsinkograafid isegi säärasele klišeedele, mis tarvitavad kõvemat trükisurvet, väga tihti liiga pehmest puust alused alla naelutavad. Selle tagajärg on siis, et naelad pehmes aluses juba mõnesaja eksemplari järele lahti lagunevad ja trükkija on sunnitud klišeele uued augud tegema ja seda uuesti kinni naelutama. Suuremal arvul trükkimisel läheb see nii edasi, kuni viimaks kliše servad murduvad, sest pehme puitlust ei suuda enam naelu kinni pidada. Nii siis trükkija on sunnitud pikema aja-kaotusega muretsema uue klišeeluse, et trükkimist lõpetada.

Kuigi sellest „klišeedenuhtlusest“ on korduvalt räägitud ja kirjutatud, ei oleks sugugi halb, kui sellele asjaolule rohkem tähelepanu juhitakse, sest kui selline väärnähe kõrvaldatakse, siis ei oleks mitte ainult trükkijal võimalus kiiremalt töötada, vaid selle tõttu oleks ka ettevõtjail rohkem tulu.

A. S.

„LINOTYPE'I“ LADUMISNORMIDEST

Tänapäeva tehnika võimaldab üllatuslikke saavutusi. Ratsionaliseerimise tulmusena võiakse saavutada kõrgemaid norme. Ka trükitööstus on sel alal kõrgemaid norme saavutamas, eriti mis puutub ladumistehnika alasse. Ladumismasinate tarvituselevõtmisega on tähtede ladumisnorm tõusmas järjest kõrgemale.

1924. a. korraldati Leipzigi ülemaailmne võistlus Linotype'il. Sihiks oli võetud rekordi püstitamine Linotype'i masinal ajaleheladu alal. Kokku olid sõitnud üle maailma paremad masinaladujad Saksamaalt, Prantsusmaalt, Ühendriikidest jne. Sel võistlusel saavutati ajalehelaos 9000 tähte tunnis, raamatulaos 9700 tähte.

Harilikuks normiks meil Eestis peetakse 6000 tähte tunnis, kuid ka meil on masinaladujaid, kes laovad 7000—8000 tähte tunnis.

Viimasel aastal on sel alal teinud suuri edusamme Venemaa. Hiljuti premeeriti sääli keegi masinaladuja Mihhail Grišakov, kes ladus tunnis 15 kuni 16 tuhat tähte.

Meid peaks huvitama, kuidas on see võimalik ja millise tehnikaga ta on sundinud masinat andma maksimumi.

M. Grišakovi poolt ilmus sellekohane artikkel*, kus ta jagab oma kogemusi.

Toome säält väljavõtteid:

„Väheldane töökogemus, mida ma evin, veenab mind, et me võiksime anda suurima tööviljakuse, kui see on praegu. Selleks tuleb ainult vallutada töötehnikat ja töötada välja erisüsteem, mis annaks maksimumi tööviljakuses.“

* „Полиграфическое Производство“ № 9, 1935.

Ei või kõnelda Linotype-masinal töötamise süsteemist, märkimata päämist nõuet — laduja masinatundmist, ettevaatlikku käsitsemist ja järelevaatust masina üle.

Seepärast on päämiseks ülesandeks — enda töötamissüsteem kokkukõlastada masina hää, täpse ja takistusega käiguga.

Oma töös võtsin kasutamisele 8—9 sõrme. Praktiline tegevus on näidanud, et sõrmed tuleb hoida poolkõveras olekus. Selline sõrmede hoid ei luba sõrmedel laiali valguda klahvistikul. Sõrmede kõverdamine ja õgvendamine võimaldab töötada klahvistiku igas osas.

Püüan siin selgitada töö üksikuid detaile, nagu käte ja sõrmede vahekord, libisev löök, kahekordne löök, kiilude löök jne.

Igal juhul võib märkida, et minu süsteemis sõrmed ise ajavad mind kiiremale käsikirja lugemisele. Siit tuleb paratamata tarvidus pimesüsteemi järgi töötamiseks.

Enamik linotüüpiste ei kasuta pimesüsteemi. Osa neist töötab näiteks nii: esiteks ta, peatades sõrmede tööd, tõstab pääd, lugedes käsikirjal 2—3 sõna, vaatab ta alla klahvistikule ja lööb sõnad välja. Siis jälle käsikiri, jälle klahvistik jne. Selle tulemuseks on kaks tööprotsessi, millele ei kulu mitte just vähe aega, sääljuures aga ka füüsilise jõu raiskamine pää alatise tõstmisega.

Pimesüsteem võimaldab need kaks protsessi ühte liita ja seega ajakulutust vähendada.

Ladudes rida pimesi, hoian enda tähelepanu päämiselt käsikirjal, lugedes teda pidevalt. Ainult vahete-vahel, silmi alla lüües, vaatlen ka klahvistikule (pääd liigutamata).

Selle tulemuseks on aja kokkuhoid ja pidev, sulav ladumine. Mõned ladujad jäävad veel töö ajal peatuma reakogujale ladu kontrollimiseks. Jällegi läheb aega kaotsi rida lugedes.

Mina, töötades pimesüsteemil, liites juba ladumise ja käsikirja lugemise ühte protsessi, evin küllalt aega, et kergelt silmitseda ühtaegu ladu-

misega ka reakogujat, mis võimaldab mul teda takistamata lugeda ilma teist protsessi segamata.

Üldse võib aega kokku hoida mitmes tegevuses. Nii näiteks mõned ladujad käänavad käsikirja neljaks. Siin läheb jällegi aega kaotsi käsikirja tõstmisega. Pimesüsteemil töötades mina käänan käsikirja ainult kaheks osaks. Siin mul ei tarvitse karta sõnade vahelejätmist, kuna silmad on pidevalt käsikirjal.

Kõigest eeltoodust võib lugeda pimesüsteemil ladumist viljakamaks. Mõned küll vaidlevad vastu:

— Kuidas saab ilma klahvistikule vaatamata töötada. Nii võib palju vigu sisse minna.

Võin ütelda vastupidist. Pimeladumisviis, milleks on näpud arendatud mitme sõrmega ladumisele, toob enesega kaasa sujuva ja rütmilise tööviisi. Vigade tekkimisel on süüdi rütmi puudus töös, alatine silmade jooks klahvistikult käsikirjale ja säält jälle tagasi. Tagajärg on — täielik süsteemi puudus.

Iga masinal toimuv tööprotsess peab läbi uuri-tama. Iga laduja peaks teadma, millele ta kulutab oma aja. Näiteks toon järgmist: kui palju aega kulub reas sõnavahede täitmine kiiludega ja suluritega. Mina täidan rida juba ladumise ajal, aga mitte realadumise lõpul. Muidugi, mõnikord võib ka eksida, kuid üldiselt, võttes selle süsteemi aluseks, kulub palju vähem aega rea sulgemiseks.

Nii siis kokku võttes: tarvis sügavamalt ja detailsemalt õppida enda tööd masinal, ratsionaliseerida ja kõrvaldada kõik, mis takistuseks rütmilisele tööle ladumisel.

Mida saavutasin ma selliselt töötades?

Norm on 70 000 tähte vahetuses. Teen aga 105—115 tuhat. Seega tunnis keskmiselt 15—16 tuhat tähte. Siinjuures korrektuur ei ole ka ränk — 1,5—2,5%.

Nagu ülaltoodust näha, ei ole selle fenomenaalse arvu saavutamiseks muud tarvis, kui tehnika täielikku käsitamist. Seda saab aga alles siis nõuda inimeselt, kui tal tõesti on huvi ja tahe selleks. Seda huvi ja tahet on vaja ainult äratada.

A. O.

Et teenida tänast ja homset päeva, selleks meieaja trükkija peab hästi tundma oma ala töövahendeid. Tema kõrgeimaks püüdeks aga olgu, et iga töö, mis tema käte läbi sünnib, oleks varustatud «jäädvuse märgiga» seeläbi, et ta oleks eeskujulikult ilusasti tehtud.

UUTE TRÜKIVORMIDE OTSINGUD

Trükivormide alal tehtavatest uuendustest toob „Penrosés Annual“ ülevaate, mida püüame tutvustada „Trükitehnika“ lugejaile. (Klambrites numbrid näitavad Inglise patendiameti poolt antud kaitsenumbreid.)

Viimasel ajal pööratakse palju tähelepanu kummist valmistatud trükivormidele — nende valmimisele ja trükile. Kuni 1934. aastani patenteeritud viiside juures äratub tähelepanu üks patent. See puudutab kummistereotüübi valmistamist ja selle abil trükkimist. See patent on uudne ja täiuslikult välja töötatud. Siin on loobutud harilikust kummist määrõli seguga, vaid tarvitatakse kautšuki piima — l a t e k s i. Lateksi omaduseks on see, et ta annab teravamad jooned kui harilik kummi. Stereotüüpplaat valmistatakse kummipiima mitmesuguses olekus: äärmisest vedelast kuni täiesti taignataolise olekuni. Siinjuures võib kasutada harilikkude stereotüüpia-masinate abi.

Sellele ainele lisatakse kindluse ja kestvuse saamiseks juurde veel hulk lisandeid, nagu tsingihapend, tsement ja pagu. Võib kasutada ka kriiti, korgipuru ja mitmesugust metallitolmu. (Briti patent nr. 395 414.)

Selle leiutisega ühenduses tutvustame veel kaht uut ja huvitavat. Esimene neist pakub trükiplaadide valmistamiseks erikummit („käsnekummi“). Siin mittetrükitava pinna kohad pressitakse kokku, mistõttu pooridest lahkeb õhk. Selles olukorras viibib kummi kuni tulise veega või auruga pesemiseni, misjärele ta omandab endise oleku. Seega pärast trükkimist võib vormi keeva vee või auru abil uuesti kasutada teise stereotüübi valmistamiseks, mis ei erine millegagi tarvitamata kummiplaadist.

Selle mikropoorilise kummi huvitavaks eriomaduseks on see, et poorid võtavad sisse ainult teatud kvantumi värvi. Kuna aga poorid on mikrolised, siis värv kergesti laieneb vormi pinnale. Seda kummi liiki tarvitatakse ka graveerimiseks või söövitamiseks fluorisvesinik-happega. Siin ei saa aga kummit pärast trükkimist oma endisse olekusse tagasi tuua. (Briti pat. nr. 410 485.)

Teine leiutus puudutab samuti kummivormi. Päämised hääd omadused sel kummil seisnevad selles, et trükiprotsessi lihtsuse kõrval annab trükipinna

joonis hästi puhta, täpse ja deformatsioonideta tõmmise.

Matriits millest tehakse stereotüüpplaat, kujutab alguses enesest lamedat kolloiidset lehte. Eelitatud on matriits želatiinist, mis ümber töötatud kahelis-kroomsoolaga ja kinnitatud lamepinnale. Sel moel prepareeritud plaat juhatakse negatiivse valgustuse alla. Siin kõvenevad need kohad, mis said valgustust, kaotades võime niiskuse võtmiseks, kuna aga valgustamata kohad paisuvad ikkagi veega kokku puutudes.

Kui see leht paigutada välispoolega lateksiga täidetud vanni, siis želatiini osad, mis ei saanud valgust, imevad lateksi sees olevat niiskust sisse ja paisuvad vertikaalsuunaliselt. Seetõttu kujuneb reljeefne matriits (sügavvorm). Samal ajal kõveneb kummi, mis kaotab niiskust. Seega ühel ajal želatiin-lehe paisumisega valmib ka stereotüüpvorm. See vorm eraldatakse želatiinist, õgvendatakse ja kinnitatakse metallplaadile või võrgule, kusjuures nende vahele asetatakse sellekohane vahetäidis.

Edasi soovitab leidur täita kummiplaadi reljeefide vahed želatiiniga, mis on saanud valgust ja kaheliskroomsoola. Siis saadakse tasapind, mis ei võta värvi vastu, mis eriti tähtis litograafia alal. Sellised plaadid annavad häid tulemusi ka primitiivsetel masinatel töötades. (Briti pat. nr. 411.817.)

Üks leidur soovitab matriitsi tagapõhjale asetada kummit senise paber- ja vilt-täidise asemel. (Neid tarvitatakse stereotüüpia juures stereotüüpia metalli läbisurumise vältimiseks täitekohtadel.)

Selle leiutise hääks omaduseks on aja kokkuvõtteid. (Briti pat. nr. 399 936.)

Huvitavaimaks leiutiseks reljeef-trükivormide valmistamise alal on kahtlemata pat. nr. 407 834. Põhimõte seisab selles, et sulametall puutub kokku äärmiselt külmutatud metallipinnaga.

Toiming sünnib järgmiselt:

Trükivormi vahetäidiste kohad kaetakse soojaisoleeriva materjaliga. Selle järele teda külmutatakse tugevasti ja paigutatakse erilisse valuvormi. Vormi valatav sulametall puutub kokku isoleerimata pinnaga ja silmapilkselt hangub. Pärast lühikest, täpselt reguleeritud aega, tõstetakse pikaldaselt algvorm poolhangunud valust. Siinjuures võtab vorm

kaasa ka need metalliosad, mis moodustavad uue plaadi trükipinna. Teisest küljest soojast isoleeritud kohad ei luba sulametalli hanguda. Neile vastavates kohtades valu taandub, jättes mittetrükitaavad vahetäidise-kohad stereotüübile.

Külmenemisel kogu see mass eemaldatakse valu vormist ja stereotüüpplaat on valmis trükkimiseks. Seda vormi parandada ei ole vajaline, kuna laiad mittetrükitaavad laigud moodustavad küllalt suured sügavused.

Stereotüüpvormi valumaterjal on erisugune ja ta sisaldab endas suure protsendi vismutit.

Originaalvormi võib valmistada ka foto-üle- võttega. Selle leiutise praktiline käsitluselevõtt vajab veelgi igakülgset uurimist ja katsetamist, kuid võib siiski loota tema rakendamist trükitehnikasse.

Samasse kategooriasse kuulub ka vanem matriitsi valmistamise moodus, milles ei nõuta esialgset reljeefset vormi väljatöötamist. Matriits valmistatakse kohe fotoliselt-diapositiivselt. (Briti pat. nr. 410 117.)

Teine leiutis, mis puudutab reljeef-trükivormide valmistamist, põhineb elavhõbedapreparaatide tarvitusele võtul. Oliivi ja elavhõbeda teineteise eemal- surumise omadust on juba varemalt kasutatud polü- graafias. Omal ajal äratas lametrükis tähelepanu eriline niisutamata töötamisviis (kuiv ofsett) nn. „panton“, samuti ka veel teised võtted.

Praegusel ajal soovitatakse elavhõbeda kasuta- mist trükivormi mittetrükitaavatele kohtadele, tänu millele kõrgeneb vormi abil saadav trükimäär, sa- muti ka trükipinna surve vähenemine.

Selle käsitsusviisi sisu seisab selles, et kergen- datakse selgemate tõmmiste saamist (kuna vormi värviga ülekatmine on võimatu). Tähtsam aga on ka asjaolu, et peenvõrguga klišeid võib trükkida ka koredal paberil ja kiirel masinal, ilma et pildi üksik- jooned läheksid kaotsi.

Vormi valmistamiseks kaetakse metall-leht eri- metallilise pinnaga, mis ei ühine elavhõbedaga. Siis kaetakse vorm valgusetundelise kihiga ja kopeeri- takse negatiiv. Ilmutamise järele saadud leht söövi- tatakse, seekaudu alumine metallikiht avaneb. Söövi- tamisel paljastunud kohad amalgaamitakse ja töö- tatakse ümber metallilise elavhõbedaga jne. (Briti patent nr. 401 063.)

Üks leiutis, mis käsitab samuti elavhõbedaga trükki, nõuab tugevat ja vähekuluvat amalgaami. Sel kujul kandub lehele amalgaam puht-elektrolüüti- lisel teel. (Briti pat. nr. 411 709.)

Ofsetvormide valmistamise alal võiks märkida leiutist, mis soovib võtta tarvitusele kaseiini ja liimikat äädikhapusoola pääliskatteks. Sellise vormi hääks küljeks on vormi tugevus, töö käsitsuse kergus ja ühtlasi lubab ta vormi puudusi kergesti parandada.

Uues kolloiidses pääliskattes võib märkida 2,8 osa kaseiini, liimikat äädikhapusoola 250 osa ja ksiloiidset äädikhapusoola 0,8 osa. (Briti patent nr. 413 860.)

Kõik need patendid näitavad, et trükitoöstus püüab tarvitusele võtta ikka uusi leiutisi, mis liht- sustaks ja kergendaks trükkimist.

A. O.

TEHNILISI LÜHIMÄRKMEID

TRÜKITÄHTEDE ÜMBERSULATAMINE LADU- MISMASINA METALLIKS.

Trükitähtede ümbervalamise puhul ladumisma- sina metalliks tuleb sulatisele lisandada seatina ja inglüstina. Lisandatavate metallide hulga määrab igal juhtumil ümbersulatamisele kuuluvate trükitäh- tede metalli koostis. Trükitähtede (mitte sulurite!) metall harilikult sisaldab 5—7 protsenti inglüstina, 26—28 prots. antimoni ja 65—69 prots. seatina. Ladumismasina metall teatavasti on pehmem ja

järelikult peab sisaldama vähem antimoni. Ladu- mismasina (Typograph'i, Linotype'i, Monotype'i) metall koosneb 2—7 protsendist inglüstinast, 12—15 prots. antimonist ja 78—86 prots. seatinast. Trüki- tähtede ümbersulatamisel järelikult peab näiteks iga 100 kg tähtede kohta lisandama 150 kg seatina ja sulami „vedeluse“ värskendamiseks 20—25 kg inglüstina. Siinkohal tuleb juhtida tähelepanu sellele, et sulami koostamine sündigu otstarbekohaselt ja oskusega. Kõigepäält puhastatagu tähtede sulatis hoolega riisimest, tarvitades selleks läbiproovitud,

kindla mõjuga puhastuspulbrit. Alles selle järele lisandatagu esmalt seatina (ülemalnimetatud määral) ja viimase sulades — inglistina. Sulatist kogu aja tublisti segada ja lõpuks veel kord puhastada riisimest. (1)

TSINKKLIŠEE PUITALUSELT ÄRALIBISEMINE TRÜKKIMISE AJAL.

Selle põhjuseks sagedasti võib olla liiga paks (kõrge) elvang („padi“) tsinkplaadi ja puitaluse vahel. Ka võib klišee libisemine ette tulla puuduliku naelutamise tagajärjel, eriti siis, kui aluspaku kiud asetsevad masina käigu suunas. Siin on lihtsemaks abinõuks tsinkplaadi kleepimine puitalusele. (Vastav kleepaine on saadaval eriärides.) Häa eduga võib kasutada ka kirjast madalamate joonte abi, millised asetatakse vormi, otse tsinkplaadi nende servade vastu, kus libisemine kõigepäält tuleb nähtavale (masina käigu suunas!). (2)

KLIŠEE KÕRGUSE TÄPSUSTAMINE

paberi või kartongi allakleepimise teel. Kõige kohasemaks ja lihtsemaks mõõtmisvahendiks seejuures on „sillake“ kahest kirjakõrgusest plokist ja nende pääle asetatud puitliistust. Allakleepimisega täpsustatud klišee kõrgust kontrollitakse „sillakese“ alla pistmisega. Kõrgust peetakse parajaks, kui katsetamiseks klišee ja „sillakese“ vahele pistetud paberriba kergesti ei saa välja tõmmata. Allakleebitav paber tuleb katta üleni õhukese ja ühtlase liimi (araabia kummi) korruga; vältida igasuguseid kortse ja volte. Klišee täpsustamist on kõige õigem ette

võtta otse trükkimise eel. Varem täpsustatud klišeed tõmbuvad seistes kaardu ja tehtud töö osutub asjatuks. (3)

KIRJA KULUMINE.

Kirja iga oleneb esijoonest kirja tarvitamise rohkusest ning sellest, kuidas trükkija teda kohtleb. Erilist tähtsust kirja hoidmises evib silindri katmiku elvang ja trükipaber. Kõige enam aga hävineb kiri sagedase stereotüüpimise läbi. (4)

KIILUDE PUHASTAMINE.

Matriitside mustumist ja rikkumist põhjustavad suurel määral sulametalli osakesed, mis jäävad kiilude külge. Väikseim puru takistab matriitsi täpset langemist kiilu vastu, samuti ka teiste matriitside kõrvale. See põhjustab veelgi enam nii kiilude kui ka matriitside külgede mustumist. Selle vältimiseks konstrueeris 1927. a. masinaladuja K. Seidel Linotype-ladumismasina kiilukambri erilise liikuva seadise. Seadis on tõmmatud ümber vildiga, mida igapäev enne töö algust puhastatakse mustusest ja immutatakse petrooleumi ja õliga. Puhastaja on asetatud kiilukambri ette nii, et kiil langedes hõõrub maha mustuse.

Seda seadist on võimalik panna külge igale Linotype'i mudelile.

Praktika näitab, et selline seadis annab häid tulemusi. Ta töötab isegi siis hästi, kui metall ja katla suu on üle kuumendatud. Selline puhastaja patenteeriti hiljuti Mergenthaleri tehase poolt.

MITMESUGUST

VÄIKE ÜLEVAADE SAKSA KIRJATURULT

Saksa kirjavalamistööstuse 1935. aasta produktioon ei näita kalduvust mõne klassilise kirjatüübi väljaarendamisele ja edasikultiveerimisele, nagu sündis mõned aastad tagasi groteskkirjadega ja hiljem „Egyptienne'ga“. Ainult „nöörikirja“ (Schnurschrift) nagu „Signal“, „Energos“ jne. väljaandmises püüavad vähemad ärid järele jõuda suuremaile, et oleks midagi pakkuda oma klientuurile, sest sellised kirjad

näivad olevat ikka veel nõutavad. Nii on Eestis vähetuntud kirjavabrik Otto Weisert Stuttgardis välja andnud uue nöörkirja, nime all „Graphik“ Ernst Schneidleri joonistuste järgi. Kiri ei paku midagi uut võrreldes varemilmunutega; küll võiks märkida seda puudust, et muuplid L, M, N teistest lahku lähevad ja esinevad harilikult grotesk-kursiivi näol. Ka neeplid on nagu rahutud ega jäta ritta laotuna kuigi hääd mõju. Wilhelm Woellmeri äri on andnud välja ka oma „nöörikirja“, nimega „Drescher-Eil-

schrift". See on eelnimetatust palju paremini välja töötatud ja mõjub väga ühtlaselt. A.-s. „Schriftguss“ pole rahuldunud varem ilmunud „Energos'ega“, vaid on andnud välja uue, samatüüpi kirja „Aktuell“, mis on ka hästi õnnestunud.

Antiikvakirjadest oleks nimetada „Corvinus“ Bauersche Giesserei poolt. Kirja on joonistanud noor ungari kunstnik Imre Reiner ja see on valatud 5 garnituuris — harilik, pooljäme, jäme, harilik ja pooljäme kursiiv ja püüab seega vastata niihästi raamatu- kui aktsidentskirja nõuetele. Küsitav on aga, kas ta kui raamatukiri tarvitamist leiab, sest neelid ritta laotuna ei mõju küllalt rahulikult. Nende pilt on üldse liiga kitsas ja kõrge ja seetõttu raskelt loetav. Ka mõnd muuplit peab pidama ebaõnnestunuks, näit. B, mille ülemine poogen on veidralt lössi litsitud, ja T, mis on teistega võrreldes liiga lai. Ladudes muupleid tekivad selle tähe liigse laiuse läbi rea pilti näotud augud. A.-s. Bertholdi poolt on ilmunud bayer-type, harilik, pooljäme ja jäme. Täiesti rahuldav raamatukiri, mis millegi poolest eriti silma ei paista: Kunstnik H. Wieyncki poolt joonistatud ja Otto Weiserti poolt on välja antud „Wieynck-Antiikva“. Ilus ja rahulik raamatukiri, mis kõlbab ka aktsidentskirjana väga hästi tarvitada.

Ka mõned uued fraktuurkirjad on ilmunud: W. Tiemann'i poolt joonistatud ja vennad Klingspor'i poolt valatud Fichte-Fraktuur ja C. E. Weberi kirjavabriku poolt „Bayreuth“. Viimane on mõeldud pääasjalikult kuulutuskirjana, kuna on ilmunud ainult pooljäme garnituur. D. Stempel on välja andnud kantseleikirja, nimega „Wieynck-Kanzlei“, H. Wieyncki joonistatud. Selle kirja neelid sarnanevad küll rohkem švabahheriga kui kantseleiga ega ole nimetamisväärne, kuid seda ilusamad on muuplid. Suurtes graadides mõjuvad nad ilutähedena.

Gootikirjadest vääriski nimetamist: D. Stempeli poolt väljaantud F. Heinrichseni joonistatud „Gutenberg“. See kiri tuleb meelde vanaaegset Gutenbergi piiblikirja ja jätab väga tõsise, asjaliku mulje. Kohane kiri igasuguste kiriklike tööde jaoks. Norddeutsche Schriftgiesserei A/G. poolt on välja antud „Hans-Sachs-Gotisch“, millel on rohkesti sarnasust inglise gooti kirjadega, ja kunstnik Weissi joonistatud ja Bauersche Giesserei poolt väljaantud „Weiss-Gotisch“. Selle kirja neelid ei paku uut, kuid muuplid on siiski õige omapäraseid ja huvitavaid.

Lõpuks nimetaksime veel vennad Klingspori poolt väljaantud kirja „Offenbachi“. See gootikiri omab kahesugused muuplid: gooti ja untsiaal, ta on väga ühtlane ruumi jaotuse poolest, sääljuures õrna pilidiga ja sobib väga mitmesuguseks otstarbeks, ka brošüüride jaoks, kuna untsiaal-muuplid võimaldavad temast aktsidentstõid laduda. I. W. N.

ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ&
a b c d e f g h i j k l m n
o p q r s t u v w x y z
Fuge Johann Sebastian Bach

Corvinus
Bauersche
Giesserei,
Frankfurt a. M.

ABCDEFGHIJKL
MNOPQRSTUVWXYZ
WXYZ & a b c d e f g h
i j k l m n o p q r s t u v w x y z
Beitschrift für Dekoration

Wieynck-
Kanzlei
D. Stempel A.G.,
Frankfurt a. M.

ABCDEFGHIJKL
MNOPQRSTUVWXYZ
WXYZ a b c d e f g h i j k
l m n o p q r s t u v w x y z
Fotografie in der Werbung

Weiss-Gotisch
Bauersche
Giesserei,
Frankfurt a. M.

VALGED NOODID MUSTAL PABERIL

Keegi Mannheimi insener, katsete järele teatri orkestriruumide paremaks valgustamiseks, oli leiutanud valguse refleksi pööramise valgelt noodipaberilt. Ta trükkis valged noodimärgid mustale põhjale. Tulemus oli ületanud ootused. Teatri publik võis segamatult jälgida ettekandeid, ilma et teda oleks häirinud orkestriruumist tulev valgus. Nii

orkestrijuhil kui ka režissööril ei tarvitse nüüdsest pääle teineteise pääle vihane olla. Orkestrantidele endile on uus süsteem vastuvõetav ja silmale hää. Olgu märgitud, et tummfilmide juures ammu pöördui valgele põhjale trükitud mustade päälkirjade juurest mustale põhjale. Muidugi peab olema nootide paber matt-must, kuna läikiv must paber reflekteerib kiiri nagu valge paber. („Korrespondent“ nr. 1, 1936 — c.)

BELGIA TRÜKITÖÖSTUSE MURED

Prantsuse ja Belgia vahelise konkurentsi nõrgendamiseks on Belgia trükitööstus läbi surunud seisukohad, mille alusel piiratakse raamatute, ajalehtede ja ajakirjade import Belgiasse. Suurimaks importööriks oli muidugi lähem naaber, Prantsusmaa. See on tekitanud võistlust mõlema maa trükitööstuse vahel. Belgias toodeldakse hulk palveraamatuid, milliseid eksporditakse Prantsusmaale. Kuna Prantsuse valitsus on kõrgete tollidega asunud vastuataagile Belgia trükitöösturitele, siis on palveraamatute väljavool Prantsusmaale täiesti võimatuks tehtud.

HISPAANIA RASKUSTES

Alatised poliitilised segadused Hispaanias on toonud säälele majandusele raskusi. Selle all kannatab ka trükitööstus. Viimastel aastatel ei ole asutatud ühtegi trükikoda ega ole ka vanu täiendatud.

„SAKSA KIRI“ FRAKTUURI ASEMELE

Rahvussotsialistliku korra all on saksa rahvused jõudnud juba nii kaugele, et otsustasid heita rahvusvahelise fraktuurkirja nimetuse kõrvale, asemele võttes saksa kiri. Selle üle on praegu käimas vaidlused.

TEATEID TÜRGIST

— Trükitööstuse taseme tõstmiseks kavatakse Istanbulis asutada masinaladujate kutset ettevalmistav kool.

— Türgi valitsus on otsustanud välja anda suurima sõnaraamatu, mis koondaks kogu türgi sõnara.

— 1928. aastast kuni 1933. aastani on Türgis ilmunud 3116 uut raamatut (tiraaž teadmata).

KROONIKA

AASTA-ARVE „MUSTAST“ KUNSTIST

- 1436 tegeles Strasbourgis trükkimise kunstiga Johann Gensfleisch zum Gutenberg Mainzist; teda abistas kulla-sepp Hans Dünne.
- 1455 valmis Gutenberg'i trükikojas 42-realine piibel, olles seega esimeseks piiblitrukiks maailmas.
- 1500 trükkis Wolfgang Stöckel Leipzigin esimese raamatu täielise tiitliga, milline sisaldas autori, raamatu, trükija, trükkimiskoha ja kirjastaja nime ning ilmumisaasta.
- Aldus Manutius Veneetsias laskis Francesco Griffio da Bologna poolt lõigata esimese kursiivkirja.
- Samal aastal töötasid õhtumail juba enam kui 1100 trükikoda.
- 1555 ilmus esimene eestikeelne trükitud raamat — Wanradtkoell'i katekismus.
- 1538 anti kuninglikule raamatutrukijale Néobar'ile Pariisis käsk igast trükitud raamatust saata üks eksemplar kuninga raamatukogule; sellest arenes sundeksemplari saatmise nõue.
- 1631 asutati Tartu ülikooli juurde esimene trükikoda Eestis.

- 1694 hukati Lyonis üks trükkijasell ja üks raamatuköitja-õpilane sellepärast, et nemad keeldusid andmast selektusi ühe kuningavastase trükitud laimukirja tekkimise kohta.
- 1704 suri Frankfurdis Maini ääres kuulus keeleteadlane Hiob Ludolf; tema oli lasknud lõigata ja valada ühe etioopia kirja, mille ta oma testamendi kaudu pärandas Abessiinia rahvale.
- 1747 asutas Antonio Isidoro da Fonseca esimese trükikoja Rio de Janeirosse.
- 1766 ilmus Ludewig Schwarz'i väljaandel Hamburgis esimene graafiline eriajakiri „Der Buchdrucker“.
- 1829 leiutas Claude Genoux Pariisis paberstereotüüpia.
- 1837 leiutas tartlane Herman Jakobi galvanoplastika.

BRÜSSELI HARULDUSTE-NÄITUS

Brüsseli välisajakirjanikkude klubis peeti näitust, mis mitte ükski ajakirjanikele, vaid ka trükijatele oleks huvi pakkunud. Ajalooliste harulduste seas oli ka üks vana trüki-leht sõjapildiga Karl VIII (Prantsuse kuningas 1493. a.) võitlustest, samuti kuulsu „Strassburger Nachrichten'i“ (1609)

number. Harulduseks oli ka ühe Pariisi lehe väljaanne riidel, kuna paber oli tol ajal väga kallis. Omapärane oli kuskil hullumajas väljaantud leht, mida toimetasid hullunud trükikija ja laduja. Suurima kaustaga ajalehtedest oli näha Mehiko valitsuse poolt väljaantud ajalehte. Selle lehe üks lehekülg on 2,70 meetrit pikk ja 1,80 meetrit lai. See ajaleht oli valmistatud küladesse väljapanemiseks.

*

Meilegi tuntud firma „Mergenthaler Linotype-Company“ osakond Saksamaal on 1934/35. äriaastal saanud

puhaskasu 40 000 dollarit. 1933/34. a. oli puhaskasu 210 000 dollarit, kuna 1932/33. a. andis suure puudujäägi, nimelt 960 000 dollarit.

LEHETIRAAŽ SAKSAMAAL.

Üle 60 000 eksemplari päevase tiraažiga ilmub Saksamaal 26 päevalehte. Kogusummas ilmub umbes 3,6 miljonit eksemplari, mis käib 1934. aasta ja 1935. a. I poole kohta.

TÖÖVÕISTLUS LADUJAILE-TRÜKKIJAILE

Võistlustööks on raamatutiitel. Paberikaust vähemalt 13 × 20 cm. Kiri antiikva või fraktuur. Teksti sisu ja rohkus vaba.

Tiitel eelistatavalt olgu võetud jooksvast tööst, kuid võib ka olla valmistatud ainult võistluse jaoks. Ühevärviline.

Jooksvast tööst võetud tiitli puhul võistlusele saadetud eksemplarid peavad olema trükitud sellelesamale paberile ja paigutatud niisamuti, nagu ta ilmus raamatus.

Võistlustööd saata Aktsiaselts „Ühiselu“ trükikotta (Tallinn, Pikk 42) G. J. Ü. „Poligraafi“ sekretäri Paul Treumanni nimele.

Võistlustööde esitamise viimne tähtaeg on 31. detsember s. a.

*

Graafikatööstuse Juhtide Ühing „Poligraaf“ otsustades jäänudvustada Eesti Raamatuaasta mälestust, pani oma pääkoosolekul 24. märtsil 1935. a. aluse Raamatuaasta-nimelisele auhinmale.

Töövõistlused ladujaile-trükijatele selle auhinna alusel kuulutatakse välja iga aasta ja selle eesmärgiks on ergutada trükistööl alal teotsejaid parematele saavutustele, ühtlasi alati meelde tuletades Eesti trükistööl pikka iga ja vajadust alal hoida tulukest, mis süüdati Raamatuaasta puhul.

Kuna võistlusest osa võtta soovija huvides on asjaga lähemalt tuttav olla, toome alljärgnevalt võistluse statuudi punktid täielikult.

1. Auhind kannab nimetust: „Poligraafi Raamatuaasta auhind“.

2. Võistlus pannakse toime iga aasta üks kord.

3. Võistlustöödeks võivad olla ainult puhttüpograafilised (kõrgtrüki) tööd, ühes või mitmes värvis, nagu: raamatu- või ajakirjakaas, raamatutiitel, kirjalank ühes ümbrikuga, ärikaart, ringkiri, prospekt,

brošüür kuni 8 lk. (Mõõted ja muud lähemad tingimused teatatakse iga võistluse puhul.)

4. Iga aasta määratakse võistluseks ainult üks ülemalnimetatud töist.

5. Võistlustööd, kui nad on tehtud ainult võistluse jaoks, peavad olema puhtad masinatõmmised.

6. Võistlusele tuleb esitada igast tööst 5 eksemplari, mis kõik jäävad „Poligraafi“ omanduseks.

7. „Poligraafil“ on õigus nii auhinnatud kui ka auhindamata töid esitada avalikkusele kas näituse või kirjanduse kaudu.

8. Tööd tuleb esitada märgusõna all ja neile juurde lisada esitaja nimi ja aadress kinnises ümbrikus, mis varustatud sama märgusõnaga.

9. Tööd tulevad võistlusele ainult sel puhul, kui osavõtjaid on vähemalt kümme (10).

10. Auhinnad on rahalised ja neid on kolm: I — 25 kr., II — 15 kr. ja III — 10 kr.

11. Auhind antakse välja sellele, kelle nimel töö võistluseks esitatud, või tema korraldusel kolmandale isikule.

12. Kui auhind jääb väärika töö puudumisel välja andmata, langeb ta „Poligraafi“ üldkassa kasuks.

13. Žüriikomisjon koosneb viiest liikmest ja nendeks on „Poligraafi“ juhatuse tüpograafia alal teotsevad liikmed. Kui „Poligraafi“ juhatuses vastavaid isikuid nii palju ei ole, tuleb neid juurde kutsuda väljastpoolt juhatus, kuid „Poligraafi“ liikmete hulgast. Võistluse tulemuste kohta koostatakse protokoll.

14. Võistluse tingimustest teatatakse ringkirjaliselt (ka ajakirjas) üheaegselt eelmise võistluse tulemuste avaldamisega.

15. Teadaanded avaldatakse aasta esimeses veerandis — enne kevadpühi.

K. Velling

R. Tohver & Ko vasesögavtrükk

Kurgid

GRAAFIKATEHNILISI OSKUSSÖNU

Oskussõnade vajaduse põhjendamisest mööda minnes võib siinkohal vaid märkida, et trükirahvas on viimaks ometi nii-kaugele jõudnud, et võib tarvitusele võtta enamvähem ulatuslikuma oskussõnastiku.

Süüesitatud oskussõnastiku koostamiseks andis tõuke 26. veebruaril 1933. a. Graafikatööstuse Juhtide Ühingu „Poligraafi“ poolt korraldatud referaat teemal: „Trükitehnilisist oskussõnust ja kui kaugemale nende eestipärastamisega minna“. Seltsamal referaadikoosolekul valitud kolmeliikmelise komisjonile — koosseisus Paul Treumann, Ernst Roosik ja Ed. Talvik — tehti ülesandeks lühima aja jooksul koostada sõnastik. Komisjoni töö tulemusena üh. „Poligraaf“ 28. märtsil 1934. a. saatis trükikodadele, igale asjast huvitatule trükitud sõnastikulehe, mis sisaldas rohkesti üle 500 sõna. See rutuliselt koostatud ja viimistlemata sõnastik oli määratud asjaosalistele seisukoha võtmiseks ja paranduste tegemiseks. Paari aasta jooksul, mis ei tohiks olla lühike aeg vajalike märkuste tegemiseks, saadeti vastavast ringkonnast kõigest neli sooviavaldust-ettepanekut esitatud oskussõnade kohta. Need olid av. A. Tuvik'ult, H. Kurtus'elt, K. Vainula'lt ja J. Veikesaun'alt.

Ajakirja „Trükitehnika“ ilmuma hakkamisel tõusis uuesti päevakorradele tungiv vajadus oskussõnade järele. Nimetatud ajakirja ümber koondunud isikud, enamikus kõik eespoolnimetatud, tegid „Poligraafilt“ esitatud sõnastikus vajalikke parandusi, kusjuures arvestati ka kirjateel saadetud sooviavaldusi-ettepanekuid.

Ühise töö tulemusena sisaldab käesolev „Trükitehnika“ number lühikese eesti-saksa- ja saksa-eestikeelse trükitehnilise oskussõnastiku. See sõnastik siin ei taha olla mingi lõplik töö, kus enam ei saa ette võtta parandusi ja muutusi. Tegelik töö, tiivustatud paremuse poole püüdmise vajadusest, loob ise aluseid ja eeldusi sobivate ja tabavate sõnade tagavara suurenemiseks ja väljakujunemiseks. Seni aga süüesitatud sõnastik võiks täita tühikut, mis valitseb meil graafikatehniliste oskussõnade alal ja mis teataval määral isegi takistavalt mõjus meie trükitehnilise kirjanduse arengule.

Koostajad loodavad, et ametivennad sellesse sõnastikku suhtuvad hätahtlikult ja et paljud neist sõnust — kui mitte kõik — varsti leiaksid meie trükiringkonnas kodaniku õiguse ning julgusti tõrjuksid välja, mis võõras ja ebakohane.

P. T.

I. Eesti-saksakeelne sõnastik

A				
ahendama (sõnavahesid) vermindern	ahendama	asetusmark Anlegemarke	ermistuskiri Auszeichnungsschrift	ilukõide Prachtband
aines Zeug	aines	asetsustahukas Anlegesteg	esmak, esmavorm Prime	ilustus, ornament Ornament
ajam, käive Antrieb	ajam	assüreejoon Assuréeleinie, Azuréeleinie	esmakute tabel Primmentafel	ilustus Verzierung
ajamivõll, käivitusvõll Antriebswelle	ajamivõll	autotüüp, vörkkliše Autotypie	esmatrükk Schöndruck	imemistoru Saugerrohr
akolaad Akkolade	akolaad	avarladu splendider Satz	esmavorm, esmak, Prime	imemisvarb Saugerstange
aktsent (tähel) Akzent	aktsent			initsiaal Initial
aktsenttäht Akzentbuchstabe	aktsenttäht	B	F	irdaktsendid (päälepanavad aktsendid) Übersetzakzente
aktsidents (juhutöö) Akzidenz	aktsidents	borgis Borgis	folio (2°) Folio	J
aktsidentsosakond Akzidenzabteilung	aktsidentsosakond	bostonpress Bostonpresse	fraktuur Fraktur	ja-märk (&) Et-Zeichen
alamärkus Unternote	alamärkus	briljant Brillant	H	joondus Schriftlinie
alapaal Unterband	alapaal	D	haarak (kirjakastil) Griff, Greifer	joonima linieren
alapanem Unterschlag	alapanem	deleatur (korrektuuri kustutus-märk) deleatur	haarakuvarb Greiferstange	joonkliše, joonsööve Strichätzung
alatiitel Untertitel	alatiitel	divisoor Divisorium	hammaskang Zahnstange	joonma liniehalten
algusküljend Anfangskolumne	algusküljend	duktor Duktur	hargipeel Gabelstange	joonsööve, joonkliše Strichätzung
algusleheküljend Anfangsseite	algusleheküljend	duktorjoonik Dukturlineal	harvend Durchschuss	juhtpaelad Ausführbänder
algusrida Anfangszeile	algusrida	E	harvendama (ridu) durchschies-sen	juhtpunktid Ausführungspunkte
algustäht Anfangsbuchstabe	algustäht	eelpanem Vorschlag	heftima heften	juhtvõllid Ausführungswellen
allaskeaparaat Selbstanleger, Anlegeapparat	allaskeaparaat	eeltrükk Vordruck	hõõrits (värvi) Farbreiben, Reiber	justeerima, täpsustama justieren
allaskja Anleger	allaskja	celvalang Leerguss	hõõritela Reibwalze	jutumärgistama anführen
allatrükk Unterdruck	allatrükk	eesitiitel Vortitel, Schmutztitel	I	juuskriips (tähel) Haarstrich
allkiri Unterschrift	allkiri	elvang, elvastus Zurichtung	iiristrükk, viirtrükk Irisdruck	jäljend (sissevajutamisel) Abdruck
allkuja Fuss-steg	allkuja	elvastama zurichten	illustratsioonitrükk Illustrationsdruck	jäme fett
allmärkus Fussnote	allmärkus	elvastus, elvang Zurichtung	illustratsioonivärv Illustrationsfarbe	jämejoon fette Linie
alumine tela Unterwalze	alumine	enamtrükk (üle määra) Überdruck	ilustratsioonivärv Illustrationsfarbe	jämepeenjoon fettfeine Linie
alus telage	alus	eritiitel Spezialtitel	ilukiri Zierschrift	järjestama (küljendeid) ausschies-sen
aluskuja Kapitalsteg	aluskuja	ermistama auszeichnen		jätik Ansatz
aluspõhi Grund	aluspõhi			jätikornament Ansatzornament
antiikva Antiqua	antiikva			
asetsus Anlage	asetsus			

K

kaabits Schaber
kaabitsema aufschaben, aus-
 schaben
kaabitsraud Schabklinge
kaanestama einhängen
kaapima streichen
kaarladu Bogensatz
kaarrida Bogenzeile
kaas Deckel
kaheksand, oktaav (8°) Oktav
kaitseleht Vorsatzblatt
kaitsepaber Vorsatzpapier
kaitseeadis Schutzvorrichtung
kaitsmik Schutzvorrichtung
kaksikmittel Doppelmittel
kaksiksitsero Doppelcicero
kalander Kalender
kandeliist Schmitzleiste,
 Laufsteg
kandeväär (trükisilindril) Lauf-
 ringe (Schmitzringe)
kandik Geviert
kandikpunkt Geviertpunkt
kapiteelid Kapitälchen
kartoonitud kartoniert
kasuti Speck
kasutiladu Specksatz
kasutilaudik Vorteilschiff
kasvatama ausbringen
kateleht, katepoogen Deckblatt
 (Deckbogen)
katepoogen, kateleht Deckblatt
 (Deckbogen)
katevalge Deckweiss
katevärv Deckfarbe
katma, värvistama auftragen
katmik Deckel, Aufzug
katmikupaber Aufzugpapier
kattetela Auftragwalze
kaust Format
kaustama (vormi) Format-
 machen
kaustatahukas Formatsteg,
 Schliessteg
keegel Kegel
keerandama umdrehen
keskkuja (kaustamisel) Mittel-
 steg
keskliist (vormiraamis) Mittel-
 steg
keskmik (tabelis) Mittelsteg
kiht, virn (paberit) Stoss
kiil-lukuti Keil-Schliesszeug
kiil-lukustahukas Keil-
 Schliesssteg
kiilosa, parentees, vahelepõime
 Parenthese
kiirpress Schnellpresse
kiiv Verschiebung
kiivladu liegender Satz
kiri Schrift
kirjajoendus Schriftlinie
kirjakast Schriftkasten
kirjakraad Schriftgrad
kirjaladuja Schriftsetzer
kirjametall Schriftmetall
kirjapilt Schriftbild
kirjapää Briefkopf
kirjavalaja Schriftgiesser
kirjäärik Briefleiste

kirjutuskiri Schreibschrift
kivitrükk, litograafia Stein-
 druck, Lithographie
kivitrükkal, litograaf Litho-
 graph
klahv Taster
klahvistik Tastenbrett, Tas-
 tatur
klammerdama einklammern
klopits Klopffholz
klopp Klotz
kogujatrummel Sammeltrom-
 mel
kogum (garnituur) Garnitur
kohastama, soveldama passen,
 Register machen
kohastus (värvi), soveldus Re-
 gister der Farben
kohtam, kohtenurk Gehrung
kohtenurk, kohtam Gehrung
kokku laduma ansetzen
kolmand, kolmandkandik Drit-
 tel (Drittelgeviert)
kolmandkandik, kolmand Drit-
 tel (Drittelgeviert)
kolmandladu Drittelsatz
kolmikrearühm Dreizeilenfall
konkordants (kvadraat) Kon-
 kordanz
kopeervärv Kopierfarbe
koristama (näit. ärapanu) auf-
 räumen
korpus Korpus
korrekatuur, parand Korrektur
korrektauripukk Korrigierstuhl
korrigeerima, parandama korri-
 gieren
kraad, kirjakraad Grad, Schrift-
 grad
krammima ritzen
krammjoon Ritzlinie
kriitreljeefelvastus Kreidere-
 liefzurichtung
kroomkollane Chromgelb
kruntima grundieren
ksülograaf, puidulõikur Xylo-
 graph
**ksülograafia, puidulõige, pui-
 dulõikekunst** Xylographie
kuldloige goldener Schnitt
kummuk Blockad
kummutama bockieren
kurd Falte
kursiiv Kursiv
kvadraat Quadrat
kvart, neljand (4°) Quart
kõre Öse
kõrestusmasin Oseneinsetz-
 maschine
kõrgtrükk Hochdruck
kõrv (ladumisjoonikul) Ohr
käekaitsemik Händeschutzvor-
 richtung
käive, ajam Antrieb
käivitusvõll, ajamivõll Antriebs-
 welle
käru Karren
käruvõll Karrenbahn
käsikiri (kirjutatud), originaal
 (trükitud) Manuskript
käsikirjahoidik Manuskript-
 halter

käsitela Handwalze
külg (poognal) Seite
külgmark Seitenmarke
külgtahukas Seitensteg
küljend Kolumne
küljendaja (murdja) Metteur-
 en-pages, Metteur
küljendama (murdma) um-
 brechen
küljendinumber toter Kolum-
 nentitel
küljendinöör Kolumnenschnur
küljenditiitel lebender Kolum-
 nentitel

L

lade, sidum, seond Lage
ladu Satz
laduja Setzer
laduja-trükkija Schweizerdegen
ladula, ladumisruum Setzerei
laduma setzen
ladumisjoonik Setzlinie
ladumismasin Setzmaschine
ladumisruum, ladula Setzerei
lahter (kirjakastis) Fach
lahter (tabelis) Feld
lahterkast (vastand sellele
reakast)
lahtistama aufschliessen
lahutusjoon Abteilungslinie,
 Abschnittlinie
laiendama (sõnavahesid) aus-
 treiben
lainjasjoon Wellenlinie
lametrükk Flachdruck
lamutama (trükitud vormi
ärapanekuks koost laotama)
 ablegen
laolaud Satzblech
lapits Spachtel
lasuurvärv Lasurfarbe
laudik Schiff (Setzschiff)
lautor Ausleger
lautorvärv Auslegestab
leelis Lauge
lehekülg Seite
ligatuurid, liittähed Ligaturen
lihtladu glatter Satz
liide Anschluss
liigleht Respektblatt
liigpoognad, liigus Zuschuss
liigus, liigpoognad Zuschuss
liittähed, ligatuurid Ligaturen
lisa Anhang
litograaf, kivitrükkal Litho-
 graph
litograafia, kivitrükk Litho-
 graphie
luidkiri Skelettschrift
lukutama (vormi) schliessen
lukuti Schliesszeug
lukutusplaat Schliessplatte
lukutusraam, vormiraam
 Schliessrahme
lukutusrullid Schliessrollen
lõigend Absatz
lõikendimärk Absatzzeichen
lõikmed (paberiservad) Abfälle
lõppjoon Schlusslinie

lõpprida, vajakrida Ausgangs-
 zeile
läikpapp (prespan) Presspan
lühend Abbrüviatur
lühendama abbrevieren
lökkelaud ausschliessbret
lünkjastähed lückenreissende
 Buchstaben
lünkkladu ausgefressener Satz

M

mahutama einbringen, auf-
 bringen
majuskel, suurtäht, muupel
 Majuskel
makulatuur Makulatur
marginaalid, äärmärkused Mar-
 ginalien
margivarb Markenstange
matriits [-i] Mater
minuskel, väiketäht, neepel
 [neepil] Gemeinebuchstabe,
 Minuskel
mitmevärvitrükk Buntdruck
mittel Mittel
muareejoon Moiréelinie
murdnubrid, murrud, Bruch-
ziffern
murrud, murdnubrid Bruch-
 ziffern
murrukriips Bruchstrich
muster, näidis Vorlage
muupel, suurtäht, majuskel,
versaaltäht Majuskel, Ver-
 salbuchstabe
märkus Note
määraladuja Akkordsetzer
määris Spiess
määristuma spiesen

N

naga (valamisnaga) Anguss
neepel [neepil], väiketäht,
minuskel Gemeinebuchstabe,
 Minuskel
neljand, kvart (4°) Quart
nihe Verschiebung
niitimismasin Fadenheftma-
 schine
nimekaart Visitenkarte
nonpareil Nonpareille
norm Norm
normaalvärv Normalfarbe
numbriladu Ziffernsatz
numeraator Numerierapparat
nummerdama (lehekülgi) pagi-
 nieren
nurgis, nurktükk Eckstück
nurktükk, nurgis Eckstück
nõelutama aufnadeln
näidis, muster Vorlage
nälptela Heber, Leckwalze
näpits, pintsett Pinzette
nürjjoon stumpffine Linie

O

ofsett-trükk Offsetdruck
oksüdeerima oxydieren
oktaav, kaheksand (8°) Oktav

originaal (trükitud) käsikiri
Manuskript, Original
ornament, ilustis Ornament
osatiitel Abteilungs-titel
otsestama aufstossen
otspöörandama umschlagen

P

paarislehekül gerade Seite
paarispeenjoon doppelfeine
Linie

paaritu lehekül ungerade Seite
paber — gummeeritud gum-
miertes Papier; **joonitud**, **li-
neeritud** liniertes P.; **kangas-
rull**-) Rollenp.; **krobe** ge-
körntes P.; **liimitud** gelei-
tes P.; **puiduvaba** holzfrees
P.; **puit-** holzhaltiges P.;
püti-, **nöre-** geschöpftes (Büt-
ten-) Papier; **ruuduline** kar-
riertes P.; **satineeritud** (sile)
satiniertes P.; **viir-** geripptes
P.; **vööp-** gestrichenes P.
paberilõikamismasin Papier-
schneidemaschine
paelarull Bandrolle
paelavarb Bandspindel
pakkpress, vajutuspress Pack-
presse
panem Anschlag
panema anschlagen
pappkõide Pappband
parand, korrektuur Korrektur
parandama, korrigeerima Korri-
gieren

parentees, vahepeõime, kiilosa
Parenthese
paus (läbijoonistus) Pause
pausima pausen
pauspaber Pauspapier
peen mager
peenjoon feine Linie
peenjamepeenjoon feinfettfeine
Linie
peensulurid Spatien
perforeerima perforieren
perforeerjoon Perforierlinie
perforeerimismasin Perforier-
maschine
pideliist (trükisilindril) Klemm-
stange
püirjoon Kontur
pimejoon Blindlinie
pimetrükk Blinldruck
pintsett, näpits Pinzette
piserdama sprengen
plaat Platte
plaatvärvistus Tischfärbung
plakat Plakat
plank Blankett
planopoogen Planobogen
planovälistus Planobogenaus-
gang
plokkladu Blocksatz
poogen Bogen
poognaotsestaja Bogengerade-
leger
pooljäme halbfett
poolkandik Halbgeviert

poolnahkkõide (nahkselgkõide)
Halbfranzband
postkaheksand, postoktaav
Postoktav
postkvart, postneljand Post-
quart
postneljand, postkvart Post-
quart
postoktaav, postkaheksand
Postoktav
praakpaber Ausschusspapier
proovtrükk Probedruck, An-
druck
proovtrükkija Andrucker
proovtrükkima andrucken
prospekt Prospekt
ptii Petit
puidulõige, puidulõikekunst,
ksülograafia Xylographie,
Holzschnitt
puidulõikekunst, ksülograafia,
puidulõige Xylographie
puidulõikur, ksülograaf Xylo-
graph
puitkiri Holzchrift
puittahukas Holzsteg
pult Aufsatzpult
punktirjoon punktierte Linie
punktimea ausführen, auspunk-
tieren, punktieren
purse Spritzer
pärl Perl
pääkuja Kopfsteg
pääletrükk Aufdruck
päälkiri Überschrift
päätiitel Haupttitel

R

raamat, teos Werk
raamistus Umräumung
raasmed (ladumismas. jm.
tinapuru) Abfälle
rantjoon Randlinie
raster, võrk Raster
reakast Absteckkasten, Ein-
stellkasten
realang, rearühm Zeilenfall
rearühm, realang Zeilenfall
reaskiri Absteckschrift
reaskirjakast Steckschrift-
kasten
reasornament Reihenornament
reastusladu Reihensatz
reasääris Reiheneinfassung
reatäidik Zeilenfüller
reavaheliistud Einstelleisten
rebistama rupfen
regaal Regal
reglett Reglette
reljeftrükk Reliefdruck
retušš Retusche
retuššima retuschieren
revisjon Revision
riba Streif
riismed Krätze
rikutud tähed Defekte
ringkiri Zirkular
ringliikumine Kreisbewegung
ristkuja Kreuzsteg
rivik Winkelhaken
rotsioonmasin, roto Rota-
tionsmaschine

roto, rotsioonmasin Rota-
tionsmaschine
rubriik Rubrik
rull-lukuti Rollenschliesszeug
rõhk (sõnal), Akzent
rõhtjooned Querlinien
rõne Schmitz
rõnestama dublieren
rõnestus Schmitzen
rööbiktõukur Auffangschiene

S

satineerima satinieren
seadekruvi Stellschraube
seide („sibulad“) Zwiebel-
fische
seitima verfischen
seljapress Rückenpresse
seond, lade, sidum Lage
servama beschneiden
servamata unbeschnitten
sidekuja Bundsteg
sidum, lade, seond Lage
signatuur (poognal), tunnuk
Signatur
sildtela Brückenwalze
sildvõll Ringtrommel, Brücken-
walze, Ausgangswalze
silindervärvistus Zylinderfä-
rbung
silindrihark, tõukur Auffang-
gabel
siluma glätten
silumispress Glättpresse
sisetiitel Innentitel
sisse võtma (vormi masinasse)
einschienen
sisu (raamatu jne.) Text
sisukiri Brotschrift
sisukord, sisuloend Register
(Inhaltsverzeichnis)
sisuloend, sisukord Register
(Inhaltsverzeichnis)
sitsero Cicero
soonitama nuten
soveldama, kohastama passen,
Register machen
soveldus Register
soveldus, kohastus (värvi) Re-
gister der Farben
soveldusmärk Passzeichen
soveldusvorm Passform
stants Stanze
stantsima stanzen
stereotüüp (klišee) Stereotypie
stereotüüpia Stereotypie
stereotüüpima stereotypieren
stereotüüpur Stereotypur
suleng Schliessung
sulgema ausschliessen
sulgemisreeglid Ausschliess-
regeln
sulukiil Spatienkeil
sulur Ausschluss
sulurõngas Spatienring
sulustik, sulurite kogu Aus-
schluss
suurtäht, muupel, majuskel
Majuskel

sõrendama spationieren, sperren
sämp (tüübil) Signatur
särm [-ma] Facette
särmtahukas Facettensteg,
Plattenschuhe
sööve Ätzung
söövitama ätzen
sügavsööve Tiefätzung
sügavtrükk Tiefdruck
sümik [-u] Fleisch

T

taandama einziehen
taane [taande, taanete, taan-
deid] Einzug
tabel Tabelle
tabeliveerg Kolonne
tarbladu guter Satz
teemant Diamant
tekst (kirjakraad); sisu Text
tela Walze
telahoidel Walzengestell, Wal-
zenständer
telalukk Walzenschloss
telg Spindel
tellisileht Auftragszettel
tenaakel Tenakel
teos, raamat Werk
teosekiri Werkschrift
teosetrükk Werkdruck
teritama schärfen
tihe kompress
tiigel Tiegel
tiigelpress Tiegeldruckpresse
tiitel Titel
tiitelileht Titelblatt
tiitelrida Titelzeile
tiitlikirjakast Titelschriftkasten
tinajoon Zeuglinie (Bleilinie)
tinakast Zeugkiste
tinatahukas Bleisteg
toon Ton
toonima tonen
toonplaadilõige Tonplatten-
schnitt
toonplaat Tonplatte
traatimismasin Drahttheftma-
chine
trükiarv Auflage
trükim Druckstock
trükkal Typograph
trükktüübid Drucktypen
tsinkograafia Zinkographie
tsinksööve Zinkätzung
tuhmäär Mattfarbe
tunnuk, signatuur (poognal)
Signatur
tõend Beleg
tõmmis (pabereil) Abdruck,
Abzug
tõmmistama abziehen
tõmmistuspress Abziehpresse
tõukur, silindrihark Auffang-
gabel
tähestik Alphabet
tähestikulaus Alphabetbreite
täidis, täidismaterjal Füllma-
terial
täidisekast Ausschchlusskasten
täidismaterjal Ausfüllmaterial

täpsustama, justeerima, justieren
 tärtsia Tertia
 tööleht Laufzettel
 tööriist Werkzeug
 tühiküljend Vakut
 tüpograafia Typographie
 tüvikriips (tähel) Grundstrich
 tüüp Type

U

ulmertela Ulmer
 uurits Stichel

V

vahelhestama (makulatuure) einschienen, durchschienen
 vahahepanem Zwischenschlag
 vahahepõime, parentees, kiilosa Parenthese
 vahemik Porte-page
 vahaeplokid (värvikastis) Brocken
 vajakküljend (kiilküljend) Spitzkolumne
 vajakrida, lõpprida Ausgangszeile
 vajutuspress, pakkpress Packpresse

valamissedel Giesszettel
 valgustrükk Lichtdruck
 varjund Schattierung
 varutähed Defekte
 vastutrükk Widerdruck
 veererullid Laufrolle
 veererööbas Laufschiene
 veerg Spalte
 vermima prägen
 vermitis, vermitus Prägung
 vermitrükk Prägedruck
 vermitus, vermitis Prägung
 versaaltäht, muupel Versalbuchstabe
 vertatur (korrektuuri pöörde-märk) vertatur
 vihik Heft
 viidemärk Notenzeichen
 viirjoon schraffierte Linie, Strichlinie
 viirkiri schraffierte Schrift
 viirükk, iiristruk Irisdruck
 vinjett Vignette
 virn, kiht (paberit) Stoss
 visand Skizze
 volta falzen
 voltluu Falzbein
 vormilaud Formenbrett
 vormiraam, lukutusraam Schliessrahme

vormiregaal Satzbrett-Regal
 võrdlema kollationieren
 võrk, raster Raster
 võrkklisee, autotüüp Autotypie
 võte (ladumisel) Griff
 võtis (ärapanemisel) Griff
 võtisetugi Ablegespan
 väiketäht, neepel [neepil], minuskel Gemeinebuchstabe
 väljajäte Leiche
 väljatama ausheben
 väljatama (makulatuure) ausschienen
 värd Bastard
 värvistama, katma auftragen
 väärjärjestus verschossen

Õ

õgvendama abrichten
 õhendama schärfen
 õigasendama deblockieren
 õnardama rillen
 õõstahukas Hohlsteg

Ä

ära panema ablegen
 ärapanu Ablegesatz

äratrükk (ära- ehk järeltrüki mõttes) Abdruck
 ääris Bordüre, Einfassung
 ääristama einfassen
 äärmärkused, marginaalid Marginalien
 äärpöörandama umstülpen

Ü

ühtlustama ausgleichen
 ülalpaal Oberband
 ülapanem Überschlag
 ülekanaja, ümbertrükkija Um-drucker
 ülekanne, ümbertrükk Um-druck
 ületrükk (pääletrükk) Über-druck
 ümberjärjestama umschienen
 ümbertrükk, ülekanne Um-druck
 ümbertrükkija, ülekanaja Um-drucker
 ümbris Umschlag
 ümbrisema (vormi kaustatahu-katega) umlegen
 ümmardama runden
 ümmarkiri Rundschrift

II. Saksa-eestikeelne sõnastik

A

Abbreviatur lühend
 abbrevieren lühendama
 Abdruck paberil — tõmmis; sissevajutamisel — jäljend; ära- ehk järeltrüki mõttes — äratrükk
 Abfälle lõikmed (paberiservad); raasmed (ladumismasina jm. tinapuru)
 Ablegriff (ärapanu-)võtis
 ablegen ära panema; trükitud vormi ärapanekuks koost laotama — lammutama
 Ablegesatz ärapanu
 Ablegespan võtisetugi
 abrichten õgvendama
 Absatz lõigend
 Absatzzeichen lõigendimärk
 Abschnitlinie lahutusjoon
 Absteckkasten reakast; vastand sellele — lahterkast
 Absteckschrift reaskiri
 Abteilungslinie lahutusjoon
 Abteilungstitel osatiitel
 abziehen tõmmistama
 Abziehpresse tõmmistusspress
 Abzug tõmmis
 Akkolade akolaad
 Akkordsetzer määraladuja
 Akzent sõnal — rõhk, tähel — aktsent
 Akzentbuchstabe aktsenttäht
 Akzidenz aktsidents (juhutöö)
 Akzidenzabteilung aktsidents-osakond
 Alphabet tähestik

Alphabetbreite tähestikulaius
 Andruck proovtrükk
 andrucken proovtrükkima
 Andruker proovtrükkija
 Anfangsbuchstabe algustäht
 Anfangskolumne algusküljend
 Anfangsseite alguslehekülg
 Anfangszeile algusrida
 anführen jutumärgistama
 Anguss naga (valamisnaga)
 Anhang lisa
 Anlage asetus
 Anlegeapparat allalaskaaparaat
 Anlegemarke asetusmärk
 Anleger allalaskja
 Anlegesteg asetsustahukas
 Ansatz jätk
 Ansatzornament jätkornament
 Anschlag panem
 anschlagen panema
 Anschluss liide
 ansetzen kokku laduma
 Antiqua antiikva
 Antrieb ajam, käive
 Antriebswelle ajamivõll, käivitusvõll
 Assurée linie assüreejoon
 ätzen söövitama
 Ätzung sööve
 aufbringen (einbringen) mahutama
 Aufdruck pääletrükk
 Auffanggabel tõukur, silindrihark
 Auffangschiene rööbiktõukur
 Auflage trükiarv
 aufnadeln nõelutama

aufräumen koristama (näit. ärapanu)
 Aufsatzpult pult
 aufschaben kaabitsema
 aufschliessen lahtistama
 aufstossen otsestama
 auftragen katma, värvistama
 Auftragwalze kattetela
 Auftragszettel tellimisleht
 Aufzug katmik
 Aufzugpapier katmikpaber
 ausbringen kasvatama
 Ausführbänder juhtpaelad
 ausführen, auspunktieren punkt-tima
 Ausführungspunkte juhtpunktid
 Ausführungswellen juhtvõllid
 Ausfüllmaterial täidismaterjal
 Ausgangszeile vajakrida, lõpp-rida
 ausgefressener Satz lünkkladu
 ausgleichen ühtlustama
 ausheben väljatama (ridu rivikust jne.)
 Ausleger lautur
 Auslegestab lauturvarb
 ausperren harvendama
 ausschaben kaabitsema
 Ausschliessbrett lükkelaud
 ausschliessen järjestama (kül-jendeid); väljatama (maku-latuure)
 ausschliessen sulgema
 Ausschliessregeln sulgemisreeg-lid
 Ausschluss sulur, sulustik
 Ausschlusskasten täidisekast

Ausschusspapier praakpaber
 austreiben laiendama (sõna-vahesid)
 auszeichnen ermistama
 Auszeichnungsschrift ermistuskiri
 Autotypie autotüüp, võrk-klisee
 Azurée linie (Assurée-) assü-reejoon

B

Bandrolle paelarull
 Bandspindel paelavarb
 Bastard värd
 Beleg tõend
 beschneiden servama
 Blankett plank
 Bleisteg tinatahukas
 Blinddruck pimetrükk
 Blindlinie pimejoon
 Blockad kummuk
 blockieren kummutama
 Blocksatz plokkladu
 Bogen poogen
 Bogengeradeleger poognaot-sestaja
 Bogensatz kaarladu
 Bogenzeile kaarrida
 Bordüre ääris
 Borgis borgis
 Bostonpresse bostonpress
 Briefkopf kirjapäa
 Briefleiste kirjaäärik
 Brillant briljant
 Brocken vahaeplokid (värvikastis)

Brotschrift sisukiri
Bruchstrich murrukriips
Bruchziffern murrud, murrumbrid
Brückenwalze sildtela
Bundsteg sidekuja
Bunddruck mitmevärvitrükk

C

Chromgelb kroomkollane
Cicero sitsero

D

deblockieren õigasendada
Deckblatt (Deckbogen) kateleht, katepoogen
Deckel katmik; kaas
Deckfarbe katevärv
Deckweiss katevalge
Defekte varutähed; rikutud tähed
deleatur deleatur (korrektuuri kustutusmärk)
Diamant teemant
Divisorium divisoor
Doppelcicero kaksiksitsero
doppelfeine Linie paarispeenjoon
Doppelmittel kaksikmittel
Drahtheftmaschine traatimismasin
Dreizeilenfall kolmikrearühm
Drittel (Drittelgeviert) kolmand, kolmandkandik
Drittelsatz kolmandladu
Druckstock trükim
Drucktypen trükktüübid
dublieren rõnestama
Duktor duktor
Duktorlineal duktorjoonik
durchschieszen harvendama (ridu); vahelehestama (makulatuuridega)
Durchschuss harvend

E

Eckstück nurgis, nurktükk
einfassen ääristama
Einfassung ääris
einhängen kaanestama
einklammern klammerdama
einschieszen vahelehestama (makulatuure); sisse võtma (vormi masinasse)
Einstelleisten reavaheliistud
Einstellkasten reakast
einziehen taandama
Einzug taane [taandel]
Et-Zeichen ja-märk (&)

F

Facette särm [-ma]
Facettensteg särmtahukas
Fach lahter (kirjakastis)
Fadenheftmaschine niitimisma-
Falte kurd [sin]
Falzbein voltлуу
falzen voltima
Farbreiben (värvi)hõõrits
feinfettfeine Linie peenjäme-
 peenjoon

feine Linie peenjoon
Feld lahter (tabelis)
fett jäme
fette Linie jämejoon
fettfeine Linie jämepeenjoon
Flachdruck lametrükk
Fleisch sümik [-u]
Folio foolio 2°
Format kaust
Formatmachen kaustama
Formatsteg kaustatahukas
Formenbrett vormilaud
Fraktur fraktuur
Füllmaterial täidismaterjal, täidis
Fussnote allmärkus
Fuss-steg allkuja

G

Gabelstange hargipeel
Garnitur kogum (garnituur)
Gehrung kohtam, kohtenurk
Gemeinebuchstabe väiketäht, neepel [neepeli], minuskel
gerade Seite paarislehekülj
Geviert kandik
Geviertpunkt kandikpunkt
Giesszettel valamisedel
glätten siluma
glatter Satz lihtladu
Glättpresse silumispress
goldener Schnitt kuldlõige
Grad, **Schriftgrad** kraad, kirja-
 kraad
Greifer haarak
Greiferstange haarakuvarb
Griff võtis (ärapanemisel); võte (ladumisel); haarak (kirjaka-
 stil)
Grund aluspõhi
grundieren kruntima
Grundstrich tüvikriips (tähel)
guter Satz tarbladu

H

Haarstrich juuskriips (tähel)
halbfett pooljäme
Halbfranzband poolnahkkõide (nahkselgkõide)
Halbgeviert poolkandik
Händeschutzvorrichtung käe-
 kaitsmik
Handwalze käsitela
Haupttitel päätiitel
Heber, **Leckwalze** nälptela
Heft vihik
heften heftima
Hochdruck kõrgtrükk
Hohlsteg õõstahukas
Holzchnitt puidulõige
Holzschritt puitkiri
Holzsteg puittahukas

I J

Illustrationsdruck illustrat-
 sioonitrükk
Illustrationsfarbe illustratsiooni-
 värv
Initial initsiaal
Innentitel sisetiitel
Irisdruck viirtrükk, iiristrükk

justieren justeerima, täpsus-
 tama

K

Kalander kalander
Kapitalchen kapiteelid
Kapitalsteg aluskuja
Karren käru
Karrenbahn käruõõpmed
kartoniert kartoonitud
Kegeel keegel
Keil-Schliess-steg kiil-lukutus-
 tahukas; -zeug -lukuti
Klemmstange pideliist (trüki-
 silindril)
Klopfholz klopits
Klotz klopp
kollationieren võrdlema
Kolonne (tabeli) veerg
Kolumne küljend
Kolumnenschnur küljendinõõr
Kolummentitel küljenditiitel
kompress tihe
Konkordanz konkordants (kvadraat)
Kontur piirjoon
Kopfsteg pääkuja
Kopierfarbe kopeervärv
Korpus korpus
Korrektur, **korrektuur**, **parand**
korrigieren korrigeerima, pa-
 randama
Korrigierstuhl korrektuuripukk
Kräuze riismed
Kreidereliefzurichtung kriitrel-
 jeefelvastus
Kreisbewegung ringliikumine
Kreuzsteg ristkuja
Kursiv kursiiv

L

Lage lade, sidum, seond
Lasurfarbe lasuurvärv
Laufringe (Schmitzringe) kan-
 deveer (trükisilindril)
Laufrolle veererullid
Laufschiene veererõõbas
Laufsteg (Schmitzleisten) kan-
 deliist
Laufzettel tööleht
Lauge leelis
lebender Kolummentitel kül-
 jenditiitel
Leckwalze nälptela
Leerguss eelvalang
Leiche väljajäte
Lichtdruck valgustrükk
liegender Satz kiivladu
Ligaturen liittähed, ligatuurid
linienhalten joonma
linieren joonima [kal]
Lithograph litograaf, kivitruk-
Lithographie litograafia, kivi-
 trükk
lückenreissende Buchstaben
 lünkjastähed

M

mager peen
Majuskel suurtäht, muupel,
 majuskel
Makulatur makulatuur

Manuskript käsikiri (kirjuta-
 tud), originaal (trükitud)
Manuskripthalter käsikirjahoi-
 dik
Marginalien marginaalid, äär-
 märkused
Markenstange margivärv
Mater matriits [-i]
Mattfarbe tuhmvärv
Metteur-en-pages, **Metteur** kül-
 jendaja (murdja)
Minuskel väiketäht, neepel,
 minuskel
Mittel mittel
Mittelsteg keskmik (tabelis); kes-
 kkuja (kaustamisel); kesk-
 liist (vormiraamis)
Moiréelinie muareejoon

N

Nonpareille nonpareil
Norm norm
Normalfarbe normaalvärv
Note märkus
Notenzeichen viide
Numerierapparat numeraator
nuten soonitama

O

Oberband ülalpael
Offsetdruck ofsett-trükk
Ohr kõrv (ladumisjoonikul)
Okta oktaav, kaheksand (8°)
Original originaal
Ornament ornament, ilustis
Ose kõre
Oseneinsetzmaschine kõrestus-
 masin
oxydieren oksüdeerima

P

Packpresse vajutuspress, pakk-
 press
paginieren nummerdama (lehe-
 külgi)
Papier — **gekörntes** krobe
 paber; **geleimtes** liimitud p.;
geripptes viirpaber; **geschöpftes**
 (Büttenpapier) pütipaber,
 nõrepaber; **gestrichenes**
 võõppaber; **gummiertes** gum-
 meeritud p.; **holzfreies** pui-
 dudvaba p.; **holzhaltiges** puit-
 paber; **karriertes** ruuduline
 p.; **liniertes** joonitud, lineer-
 itud p.; **Rollenpapier** kan-
 gaspaber (rullpaber); **sati-**
 niertes satineeritud (sile) p.
Papierschnidemaschine paberi-
 lõikammasin
Pappband pappkõide
Parenthese parentees, vahele-
 põime, kiilosa
passen soveldama, kohastama
Passform soveldusvorm
Passzeichen soveldusmärk.
Pause paus, läbijoonistus
pausen pausima
Pauspapier pauspaber
perforieren perforreerima
Perforierlinie perforreerjoon

Perforiermaschine perforeri-
 Perl pärl [mismasin
 Petit ptii
 Pinzette pintsett, näpits
 Plakat plakat
 Planobogen planopoogen
 Planobogenausgang planovä-
 Platte plaat [listus
 Plattenschuhe särmtahukas
 Porte-page vahemik
 Postoktav postoktaav, post-
 kaheksand
 Postquart postkvart, postnel-
 Prachtband ilukõide [jand
 Prägedruck vermitrük
 prägen vermima
 Prägung vermitis; vermitus
 Presspan läikpapp (prespan)
 Prime esmak, esmavorm
 Primentafel esmakute tabel
 Probedruck proovtrük
 Prospekt prospekt
 punktieren punktima
 punktierte Linie punktiirjoon

Q

Quadrat kvadrant
 Quart kvart, neljand (4°)
 Querlinien röhjjooned

R

Randlinie rantjoon
 Raster võrk, raster
 Regal regaal
 Register sovelodus; — machen
 soveldama; — der Farben
 (väri) kohastus, sovelodus;
 Register (Inhaltsverzeichnis)
 sisukord, sisuloend
 Reglette reglett
 Reiber hõõrits
 Reibwalze hõõrtela
 Reihenornament reasornament;
 -einfassung reasääris
 Reihensatz reastusladu
 Reliefdruck reljeeftrük
 Respektblatt liigleht
 Retusche retuš
 retuschieren retušsima
 Revision revisjon
 rillen õnardama
 Ringtrommel, Brückenwalze,
 Ausgangswalze sildvõll
 ritzen krammima
 Ritzlinie krammjoon
 Rollenschliesszeug rull-lukuti
 Rotationsmaschine rotatsioon-
 masin, roto
 Rubrik rubriik
 Rückenpresse seljapress
 runden ümmardama
 Rundschrift ümmarkiri
 rupfen rebistama

S

Sammeltrommel kogujatrum-
 satinieren satineerima [mel
 Satz ladu
 Satzbrett laolaud, vormilaud

Satzbrett-Regal vormiregaal
 Saugerstange imemisvarb; -rohr
 imemistoru
 Schaber kaabits
 Schabklinge kaabitsraud
 schärfen teritama, õhendama
 Schattierung varjund
 Schema skeem
 Schiff (Setzschiff) laudik
 schliessen lukutama (vormi);
 sulgema (rida)
 Schliessplatte lukutusplaat;
 -rahme lukutusraam, vormi-
 raam; -rollen lukutusrullid;
 -steg (Formatsteg) kausta-
 tahukas; -zeug lukuti

Schliessung suleng
 Schlusslinie lõppjoon
 Schmitz rõne
 schmitzen rõnestus
 Schmitzleiste kandeliiist
 Schmitzringe kandeväär
 Schmutztitel eestiitel
 Schnellpresse kiirpress
 Schöndruck esmatrük
 schraffierte Linie, Schrift viir-
 joon, viirkiri
 Schreibschrift kirjutuskiri
 Schrift kiri; -bild kirjapilt;
 -giesser kirjavalaaja; -kasten
 kirjakast; -metall kirjame-
 tall; -setzer kirjaladuja;
 -grad kirjakraad; -linie kirja-
 joondus

Schutzvorrichtung kaitseseadis,
 kaitsmik
 Schweizerdegen laduja-trükkiija
 Seite lehekülg; külg (poognal)
 Seitenmarke külmark
 Seitensteg külgtahukas
 Selbstanleger, Anlegeapparat
 allalaskepparaat
 setzen laduma
 Setzer laduja
 Setzerei ladula, ladumisruum
 Setzlinie ladumisjoonik
 Setzmaschine ladumismasin
 Signatur tunnuk, signatuur
 (poognal); sämp (tüübil)
 Skelettschrift luidkiri
 Skizze visand
 Spachtel lapits
 Spalte veerg
 Spatien peensulurid
 Spatienkeil sulukiil
 Spatienring sulurõngas
 spationieren, sperren sõrendama
 Speck kasuti
 Specksatz kasutiladu
 Spezialtitel eritiitel
 Spiess määrisk
 spiessen määristuma
 Spindel (valtsi) telg
 Spitzkolumne vajakküljend,
 (kiilküljend)
 splendider Satz avarladu
 sprengen piserdama
 Spritzer purse
 Stanze stants

stanzieren stantsima
 Steckschriftkasten reaskirja-
 Steindruck kivitruk [kast
 Stellschraube seadekrui
 Stereotypeur stereotüüp
 Stereotypie stereotüüpia, stereo-
 tüüp
 stereotypieren stereotüüpima
 Stichel uurits
 Stoss kiht, vörn (paberit)
 streichen kaapima
 Streif riba
 Strichätzung joonsõõve, joon-
 raam; -rollen lukutusrullid;
 Strichlinie viirjoon [kliisee
 stumpffine Linie nürjoon

T

Tabelle tabel
 Tastenbrett, Tastatur klahvis-
 Taster klahv [tik
 Tenakel tenaakel
 Tertia tärtsia
 Text tekst (kirjakraad); sisu
 Tiefätzung sũgavõõve
 Tiefdruck sũgavtrük
 Tiegel tiigel
 Tiegeldruckpresse tiigelpress
 Tischfärbung plaatvärvistus
 Titel tiitel
 Titelblatt tiitelleht
 Titelschriftkasten tiitikirjakast
 Titelzeile tiitelrida
 Ton toon,
 tonen toonima
 Tonplatte toonplaat
 Tonplattenschnitt toonplaadi-
 lõige
 toter Kolummentitel küljendi-
 Type tüüp [number
 Typograph trükikal
 Typographie tüpograafia

U

Überdruck ületrük (pääle-
 trük); enamtrük (üle-
 määra)
 Überschlag ülapanem
 Überschrift päälkiri
 Übersetzakzente irdaktsendid
 (päälepandavad aktsendid)
 Ulmer ulmertela
 umbrechen küljendama (murd-
 umdrehen keerandama [ma)
 Umdruck ülekanne, ümber-
 trük; -drucker ülekandja,
 ümbertrükkiija
 umlegen ümbritsema (vormi
 kaustatahukatega)
 Umrahmung raamistus
 umschissen ümber järjestama
 Umschlag ümbris
 umschlagen otspõõrandama
 umstũpulen äärpõõrandama
 unbeschnitten servamata
 ungerade Seite paaritu lehe-
 Unterband alapael [külj
 Unterdruck allatrük
 Unterlage alus
 Unternote alamärkus

Unterschlag alapanem
 Unterschrift allkiri
 Untertitel alatiitel
 Unterwalze alumine tela

V

Vakat tũhikũljend
 verfischen seitima
 vermindern ahendama (õõna-
 vahesid)
 Versalbuchstabe versaaltũht,
 muupel
 Verschiebung nihe (paigast
 nihkunud); kiiv
 verschossen väärijõestus
 vertatur vertatur (korrektauri
 põõrdemãrk)
 Verzierung ilustus
 Vignette vinjett
 Visitenkarte nimekaart
 Vordruck eeltrük
 Vorlage nõidisk, muster
 Vorsatzblatt kaitsleht; -pa-
 pier kaitspaber
 Vorschlag eelpaanem
 Vorteilschiff kasutilaudik
 Vortitel, Schmutztitel eestiitel

W

Walze tela
 Walzengestell, Walzenstãnder
 telahoidel
 Walzenschloss telalukk
 Wellenlinie lainjasjoon
 Werk raamat, teos
 Werkdruck teosetrük
 Werkschrift teosekiri
 Werkzeug tõõriist
 Widerdruck vastutrük
 Winkelhaken rivik

X

Xylograph ksũlograaf, puidu-
 lõikur
 Xylographie ksũlograafia, pui-
 dulõige, puidulõikekunst

Z

Zahnstange hammaskang
 Zeilenfall realang, rearũhm
 Zeilenfüller reatãidik
 Zeug aines; -kiste tinakast;
 -linie (Bleilinie) tinajoon
 Zierschrift ilukiri
 Ziffersatz numbriladu
 Zylinderfärbung silindervãrvis-
 tus
 Zinkätzung tsinkõõve
 Zinkographie tsinkograafia
 Zirkular ringkiri
 zürichten elvastama
 Zurchung elvang, elvastus
 Zuschuss liigus, liigpoognad
 Zwiebfische seide, („sibu-
 lad“)
 Zwischenschlag vahelepanem

VÄLJAANDJAD: EESTI TRÜKITÕÕSTURITE ÜHING, GRAAFIKATÕÕSTUSE JUHTIDE ÜHING „POLIGRAAF“,
 EESTI TRÜKITÕÕLISTE LIIT

VASTUTAV TOIMETAJA: ALFRED OFFENBACH. TOIMETUS JA TALITUS: TALLINN, LÜHIKEJALG 6-2

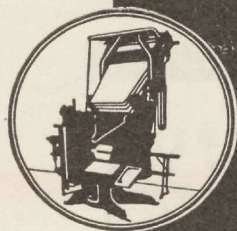
25. APRILL 1936. A.

50 aasta kogemusi,

mis kogu maailmas Linotype'i täiendamise alal saavutatud, kasutate Teie iga uue Linotype'iga. Nende kogemuste varal

LINOTYPE

on kujunenud täiuslikemaks ladumismasinaks

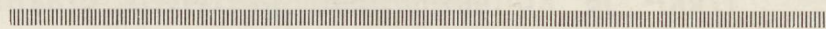

ajalehtede,
ajakirjade,
kuulutuste,
heade ja ilusate raamatute,
teaduslikkude raamatute ja
aktsidentstööde jaoks.

LINOTYPE annab tippsaavutusi

nii toodangu kvantiteedis kui ka kvaliteedis
lihtlao, segalao ja suurte kirjade ladumisel

MERGENTHALER SETZMASCHINEN-FABRIK G.m.b.H., BERLIN N4

Esindaja Eestis: Paul Pantalon, Tallinn, Lai t. 26. Tel. 467-66

GRAAFIKA TARVETE KONTOR
J. BLUMENFELDT

Tallinn-Nõmme, Valdeki 14, telefon 523-91

AINUESINDUSED:

H. Berthold, Berliin

trükitähtede- ja vaskjoontevabrikud

Intertype Corporation, New York

Intertype Limited, Slough/England

ladumismasinatevabrikud

Masinafabrik Johne-Werk, Bautzen

tiigelpressid ja lõikamismasinad

Fry's Foundries Ltd., London

ladumismasinate metall

Trüki- ja köitmismasinad ja teised graafika tarbed

GRAAFIKATÖÖSTUSE TARVETE ÄRI

KR. UGGUR

TALLINN, SUUR KARJA T. 3, TELEFON 443-80

Pakub müüa kõiki graafika-
tööstuses tarvisminevaid

masinaid ja moodsaid kirju

suurematest Saksa ja Läti
tähevalamisvabrikutest

Laos on alati saada

igasugust täidismaterjali, vaskjooni, värve (Gebr. Hartmann, Saksamaal), õmblustraati, klišeetsinki I-a poleeritud (Laue, Saksamaal), ümbertrükipabereid, emulsiooni (Sillib & Brückmann) jne.

TRÜKITEHNIKA

LADUMISE, KÕRG-, LAME-, SÜGAV-
TRÜKI, KEMIGRAAFIA JA RAAMATU-
KOITMISE ALASID KÄSITLEV AJAKIRI

ILMUB 6 KORDA AASTAS

TELLIMISHIND: üksiknumber 50 senti, 1936. a. lõpuni 2 kr. 50 senti. Tellida võib otsekohe talitusest (Tallinn, Lühikejalg nr. 6, krt. 2) või ühingute kaudu

KUULUTUSTE HIND: teksti lõpul ja kaante sisekülgedel: terve lk. — 30 kr., pool lk. — 15 kr., veerand lk. 7,5 kr. Kaane välisküljel terve lehekülg 50 krooni

VÄLJAANDJAD:

EESTI TRÜKITÖÖSTURITE ÜHING, PIKK TÄNAV 2, TALLINN
GRAAFIKATÖÖSTUSE JUHTIDE ÜHING «POLIGRAAF», PIKK T. 42, TALLINN
EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIT, LÜHIKEJALG 6-2, TALLINN
